

DOMOVINA

Upravništvo „Domovine“ v Ljubljani, Knafljeva ulica 5
Uredništvo „Domovine“, Knafljeva ulica 5/II., telefon 3122 do 3126

Izhaja vsak četrtek

Naročnina za tuzemstvo: četrletno 9 Din, polletno 18 Din, celoletno 36 Din; za inozemstvo razen Amerike: četrletno 12 Din, polletno 24 Din, celoletno 48 Din; Amerika letno 1 dolar. — Račun poštna hranilnica, podružnice v Ljubljani, št. 10.711

Delovni načrt naše stranke

(Nadaljevanje.)

Kot država edinstvenega jugoslovenskega naroda mora biti kraljevina Jugoslavija zgrajena in urejena kot edinstvena narodna država. Le tako se more zanesljivo politično zagotoviti svobodno življenje Srbov, Hrvatov in Slovencev ter zagamčiti popolna enakopravnost vseh poprej razcepljenih delov naroda, izključujoč vsako nadoblast ali prednost enega nad drugim. Državno in narodno edinstvo mora biti zato neizpremenljivo zagamčeno z eno državno ustavo za vsa kraljevina.

Na podstavi tega smatra JRKD kot temeljna načela svojega političnega programa:

Edinstveno državo, monarhijo na čelu z narodno dinastijo Karadjordjevičev, eno narodno predstavništvo za vso državo, neodvisno sodno oblast, zagotovitev vseh osebnih pravic državljanov, dekoncentracijo upravne oblasti po banočinah in široke narodne samouprave.

Kralj je vrhovni zaščitnik edinstva naroda in državne celine.

Narodno predstavništvo, sestavljeno iz senata in narodne skupščine, sklepa zakone z obvezno močjo za vso državo in za vse državljane po predpisih ustave.

Sodna oblast izreka pravico po zakonu, neodvisno od vsake druge oblasti in vsakega drugega vpliva.

Upravna oblast služi državi in državljanom po odredbah ustave in zakonov. Ona ne sme biti okorna in papirnata ter se ne sme posluževati sredstev, ki ne ustrezajo zahtevam morale in pravičnosti. Ona mora čuvati in ščititi državne koristi, strogo izvršujoč zakonske predpise, ter storiti vse za zaščito in obrambo države in splošne blaginje naroda. Noben državljan se ne sme čutiti zapostavljenega zaradi plemena ali vere. Organi, ki jim je poverjena upravna oblast, morajo imeti strokovno in moralno usposobljenost, da morejo popolnoma ustrezati svojim dolžnostim. S pravičnim in poštenim delom morajo čuvati ugled oblasti in uživati zaupanje naroda.

Preobnova državne uprave se mora poenostaviti, sedanja uprava poceniti. Prilagoditi se mora potrebam in zahtevam naroda v posameznih krajih; zato se mora urediti po banočinah kot upravnih edinicah in po občinskih samoupravnih ustanovah.

JRKD stoji na stališču, da morajo biti vsem državljanom v državi kot pravni zajednici enako zagamčene tiste osnovne pravice in dolžnosti, ki so pogoj pravilnega življenja države kot celote in svobodnega razvoja posameznika. Zato morajo vsi državljani kraljevine Jugoslavije uživati enakost pred zakonom in enako zaščito oblasti, osebno svobodo, zagamčeno z zakonom, in popolno pravico pred sodišči; nedotakljivost doma in stanovanja, zagamčeno z zakonom, pravico do zasebne svojine, z zakonom zagamčeno svobodno izražanje misli v besedi in pisavi, zbiranje v zbornice in organiziranje združenj, razen

takih, ki bi imeli strankarskopolični namen verskega, pokrajinskega ali plemenskega značaja.

Svoboda vere in vesti mora biti zagamčena vsakomur in spoštovana od vsakogar. Vse priznane veroizpovedi morajo uživati enako moralno in materialno pomoč, enako zaščito v državi in v družbi, ker ustreza samo tako postopanje etiki naše narodne duše. Ceneč visoki npravstveni značaj vere v narodnem življenju, mora biti verska politika države vodena z željo po dobrih odnošajih med verskimi organizacijami in državo, prav tako pa morajo biti tudi verske organizacije medsebojno v dobrih odnošajih ter zaradi sebe in verskega miru ne smejo dopuščati izkoriščanja in zlorabljanja vere v strankarskopolične svrhe.

Mednarodna politika.

Prežet z duhom mednarodne pravice in miroljubnosti, prirojene slovanskemu plemenu, želi Jugoslaviji, trajen mir in iskreno sodelovanje v mednarodni zajednici. JRKD bo podpirala vsa stremjenja za omejitev oboroževanja, da se odstranijo vojne nevarnosti in obenem istočasno zagamči varnost države. Podpirala bo taka stremjenja tem laže, ker jugoslovenska vojna sila ni zavojevalni instrument, temveč samo sredstvo narodne obrambe in narodne vzgoje. Smoter stranke je, da na zunaj zagotovi miren razvoj vseh moralnih, kulturnih in gospodarskih sposobnosti jugoslovenskega naroda. Naloga zunanje politike kraljevine Jugoslavije, ki dobiva po svoji moči in geografskem položaju vedno večji mednarodni značaj, mora biti: Čim večje sodelovanje na organizaciji trajnega miru in sedanjega mednarodnega reda, zasnovanega na mirovnih pogodbah in obstoječih mednarodnih sporazumih. Čvrsto udružena s svojimi zavezniki in prijatelji, mora kraljevina Jugoslavija negovati najboljše, gospodarske in kulturne zveze in sporazume z vsemi narodi, posebno s svojimi sosedi.

Narodna prosveta.

Skrb za duhovne, npravstvene in telesne vrednote posameznikov in narodne celote mora biti ena glavnih nalog državne politike. Prosvetno dviganje naroda v duhu jugoslovenske ideje in v namenu izgradnje edinstvene jugoslovenske narodne kulture, se mora izvajati skupno z etičnim in fizičnim vzgajanjem, skladno in sistematično v šoli in izven nje. Narodna in državna misel, ljubezen in privrženost kralju in domovini morajo preiti v žile in kri našega pomladka.

Osnovni narodni pouk mora biti državen, splošno obvezen in brezplačen. Srednješolska in visokošolska vzgoja mora poleg znanstvenih in umetniških smotrov omogočiti tudi ustvarjanje svobodnih poklicev in samostojnega delovanja. Narodu se mora omogočiti zadostno razvito praktično in strokovno šolanje, ki bo izpo-

polnjevalo one načine dela, s katerimi se bavijo posamezni sloji. To pa je mogoče doseči samo z ustanavljanjem praktičnih strokovnih šol kmetijskih, obrtnih in strokovnih smeri kakor tudi z razširjenjem gospodinjskih šol za vzgajanje gospodinj.

Učiteljska morajo ustvarjati sile, ki se bodo posvetile posebno vasi, za splošno narodno, kulturno in gospodarsko povzdigo kmetovalcev. S strokovnimi tečaji in ljudskimi vseučilišči naj se omogoči strokovna in splošna izobrazba onih siromašnih slojev, ki ne morejo obiskovati takih zavodov.

JRKD bo podpirala vsa gibanja, društva in ustanove, ki goje jugoslovensko narodno in državno misel, posebno jugoslovensko Sokolstvo, ki je na vasi in v mestu prvi vzgojitelj naroda v narodnem in telesnem pogledu in eden prvih činiteljev v npravstvenem, kulturnem podvigu državljanov in poleg narodne vojske najboljši učitelj narodne zavednosti.

Finančna in kreditna politika.

Finančna politika državnih samoupravnih organizacij mora stremeti za proračunskim ravnotežjem, ki naj temelji na gospodarski moči naroda. Slaba gospodarska moč našega pretežno kmečkega naroda, ki je razen tega hudo prizadet od svetovne gospodarske krize, zahteva imperativno skrajno štedenje v državnih in samoupravnih izdatkih. Obremenjanje z neposrednimi davki mora ustrezati gospodarskim razmeram v državi ter mora biti v pravilnem sorazmerju s celotnim narodnim dohodkom in z uporabo načela stopnjevitega obdavčenja, to se pravi, da je odstotek davka tem višji, čim več premoženja ima kdo. Eksistenčni minimum (dohodek, ki je potreben za golo življenje) se mora oprostiti neposrednega obdavčenja. Davčni sestav se mora izpopolniti tako, da bodo davčna bremena enakomerno razdeljena na vse kraje države. Posredni davki, dajatve, takse, trošarine in monopoli ne smejo obremenjati osnovnih pogojev življenja ter zavirati moralnega in materialnega razvoja naroda. Luksuz naj se podvrže najjačji davčni obremenitvi.

Carinska politika mora služiti kot orodje za povzdigo in pospeševanje domače delavnosti, zaradi česar je glede na to njena višina znatno odvisna od politike drugih držav. Carinska zaščita ne sme biti vir za obogatitje izvezitih posameznikov ali njihovih skupin, temveč samo potrebna pomoč domači delavnosti in vravnalka mednarodne konkurence.

Skrb za narodni denar se mora voditi tako, da bo zagotovljen zdrav razvoj našega narodnega gospodarstva.

Kreditna politika Narodne banke mora korakati vzporedno z učinkovitim državnim nadzorstvom nad denarnimi zavodi, da se vrne splošno zaupanje, na katerem temelji ves denarnokreditni sestav.

Državna gospodarska podjetja se morajo upravljati komercialno in morajo sorazmerno manjšo rentabilnost opravičiti s svojo službo celoti naroda ali pospeševanju posameznih panog gospodarske delavnosti. V nasprotnem primeru naj se prepuste zasebni iniciativnosti.

Samoupravne finance morajo biti pod nadzorstvom državnih oblasti. Zaradi ustvaritve resnične samouprave se morajo odstopiti finančni viri krajevnega značaja samoupravam za kritje njihovih potrebščin. Pri tem naj se upošteva gospodarska moč naroda.

Od zedinjenja preko 6. januarja do kongresa

Narodni poslanec g. Mihajlo Živanović je podal o delu in uspehih začasnega glavnega odbora JNS do njenega prvega kongresa nastopno poročilo:

Po osvoboditvi celokupnega našega naroda iz podjarmljenosti in z njegovim zedinjenjem v neodvisno narodno državo se je znašla naša država pred številnimi strokovnimi nalogami. Tako v zunanjem kakor v notranjem pogledu je bilo ustvarjeno dejansko stanje, katero je bilo treba pretvoriti v pravno. Državne meje so se morale najprej dokončno določiti z mirovnimi pogodbami in mednarodnim priznanjem, notranjo ureditev pa se je moralo postaviti na trdno in trajno podstavo.

Vekovna razcepljenost jugoslovanskega naroda in njegova dolgotrajna podjarmljenost nista ostali brez slabih posledic. Tujci so izvrševali na posamezne dele naroda razkrajajoč vpliv, k čemer so pomagale zlasti verske razlike in posebni nazivi za posamezne narodne dele. Najvišja državna modrost tlačiteljev našega naroda je bilo geslo: Divide et impera! (Sej razprtje in vladaj!) V tem stremljenju so jih podpirala tudi različna upravna oblastva in zakonodajstva, pod katerimi so živeli posamezni deli našega naroda.

Ni bilo težko najti smer, po kateri se je bilo treba ravnati v zedinjeni naši domovini. Z delom so se morali postopno odstraniti vsi škodljivi vplivi iz preteklosti in uničiti vse umetne ograje, ki so razdvajale in odtujevale dele enega in istega naroda. Namesto raznih prejšnjih upravnih oblastev in različnega zakonodajstva je bilo treba čimprej izvesti enotno upravo in popolno izenačenje zakonov. Sporedno z vsem tem stremljenjem pa je moralo iti delo za notranjo gospodarsko obnovo, povzdignjenjem narodnega blagostanja in okrepitev mednarodnega položaja. Pogoj za ustvaritev teh ogromnih nalog bi bil dolg režim Nacionalne unije (zveze), pri katerem bi bile vse narodne, materialne, moralne in politične sile naroda mobilizirane

pri istem poslu in za iste smotre. Do tega pa žal ni prišlo. Režim Nacionalne unije ni trajal niti leto dni po proglasitvi državnega edinstva. Osebnostne in strankarske koristi so bile tedaj mnogim važnejše od splošnih koristi. Še preden so bile naše meje določene z mirovnimi pogodbami in mednarodno priznane, še preden je bila z državno ustavo postavljena pravna podstava našemu notranjemu življenju in razvoju, smo prešli v režim ozkih političnih mešetarij. Značilnost tedanjih strankarskih razmer pa je bila, da so bile stranke ustvarjene pred ureditvijo naše narodne velike države, torej pod popolnoma drugimi okolnostmi, z drugimi nalogami. Tako po svojem postanku kakor tudi po sestavi so bile tedanje stranke bolj ali manj verske, plemenske ali pokrajinske. Vrh tega se je obnovev strankarsko-političnega življenja v svobodni naši domovini smatrala večinoma kot prilika, da se nadaljuje prečiščevanje starih računov, namesto da bi se organiziralo javno življenje na novih podstavah in skladno z novimi razmerami. Ob pomanjkanju stranke, ki bi imela večino v parlamentu ter bi prevzela sama oblast in odgovornost, se je vsiljeval sistem strankarskih zvez kot edina mogočnost upravljanja. Tudi te zveze na vladi niso bile prav nič drugega nego navadni strankarski dogovori, v katerih je vsaka stranka stremela samo za tem, da pridobi sebi in svojim pristašem čim več koristi in postane čim bolj močna. Zaradi tega so nudile strankarske zveze žalosten prizor neprestanih medsebojnih preprirov, od katerih je imel narod samo brezplodno prerekanje.

Vprašanje državne organizacije je bilo dolgih deset let na dnevnem redu in stalno predmet medstrankarskih pogajanj. Vprašanje narodnega edinstva Srbov, Hrvatov in Slovencev ni predstavljalo pravne resnice, temveč je bilo žal stalno predmet pogajanj za parlamentarno sodelovanje. To je imelo naslednje neizogibne posledice:

1.) Vse prvo desetletje naše narodne države se je naše javno življenje stalno gibalo krog državnopravnih vprašanj in so bili zapostavljeni vsi oni socialno-ekonomski problemi katerih rešitev je bila nujno potrebna. 2.) Za izenačenje uprave in zakonov se ni storilo ničesar. 3.) Dohodki so bili vse desetletje neenako obdavčeni, kar je ustvarjalo občutje neenakosti državljanov v isti razdalji. 4.) Živeč pod raznimi zakonodajstvi, raznimi upravami in raznimi davčnimi in prosvetnimi sestavi je bila zato narodu misel o edinstvu in enakopravnosti težavno razumljiva in sprejemljiva. Zaradi napačnega pojmovanja strankarskega sistema upravljanja so se stranke izčrpavale v medsebojni borbi in zanašale v medsebojne odnose vedno večje zastrupljenje. Najžalostnejše pa je bilo, da so bile stranke tako po svojem postanku kakor po svoji sestavi v glavnem plemenske, verske in pokrajinske ter se je zato vsaka njihova borba sama po sebi pretvorila v plemenski, verski ali pokrajinski spopad.

In ko so se naposled zaradi te razrvane notranje strankarskopolitične borbe razpalile strasti do skrajnosti ter so v parlamentu počili celo revolverski strelci, ki so smrtno pogodili ne samo več poslancev, temveč tudi sam tedanji parlament ter hudo ranili tudi parlamentarni sestav sploh, tedaj je bil v potrebi notranjega pomirjenja in pomirjenja strasti naš vzvišeni narodni kralj s svojo izvršno nalogo pozvan, da preseka gordijski voz.

Sestojanuarski režim.

Dne 6. januarja 1929. je Nj. Vel. kralj s svojim manifestom preklical tedanjo ustavo, razpustil narodno skupščino, ustavil dotedanje strankarsko življenje ter postavil temeljna načela za novo politično in državno življenje. Kot smoter novega režima je naglasil, «da se v čim krajšem času doseže ustvaritev onih ustanov, one državne uprave in one državne ureditve, ki bo najbolj ustrezala splošnim narodnim potrebam in državnim koristim».

V dvoipolletnem času svojega obstoja je izvršil sestojanuarski režim naloge, ki so bile vsestranske. Na eni strani je bilo potrebno odstraniti zastrupljenje notranjih odnosov, na drugi strani pa se je moralo izpremeniti vse notranje ozračje in ustvariti vsi potrebni pogoji za obnovev pravilnega režima na široki in demokratični podstavi. To se je v popolnem obsegu posrečilo. Poenotenje zakonodajstva je

K. M.:

Črni mož

Povest iz preteklih dni.

Rajko jo je poskusil premakniti in posrečilo se mu je. Bila je narejena kakor vitelj in zvezana pod zemljo z železnim drogom. Ta je moral voditi do nekakšne posebne ključavnice, ki je skalnata vrata odpirala.

Pravi obrat je dobil Rajko šele po nekaj poizkusih. Potem je potisnil skalnata vrata v stran in zlezal skozi odprtino oprezno v rov. V roki je krčevito stiskal pištolo. Lončena svetilka je stala v kotu in osvetljevala nekakšno predsobje. Kolikor daleč je segel njen soj, je videl Rajko, da ni živega bitja. Kamen je pomaknil nazaj in opazil pri tej priložnosti tudi konec železnega droga.

Nato je vzel svetilko in pregledal rov dalje v smeri proti zasutemu koncu. Tam ni opazil nič posebnega. Zato se je vrnil k izhodu. Potem je krenil v ožji rov, ki je imel več stopnic. Vse je kazalo, da je morala biti zgornja odprtina, ki pa jo je nedavno nekdo zazidal.

«To so stopnice, po katerih so pognali očeta, ko so mu vzeli luč oči. Tla so vlažna. Tu se je zgodilo črno delo in tu se bom tudi maščeval. Planil bom nanje kakor blisk in nihče mi ne bo utekel!»

Nedaleč odondod so bila močna železna vrata. Bila so samo priprta. Nekakšna sobana za njimi je bila nizka in ozka. Na tleh je bila raztresena

7 preperela slama, v kotu pa je ležal počen vrč. Vse je pričalo, da jo mora Črni mož uporabljati za ječo.

Rajko je šel dalje in prišel do kraja, kjer je bil rov umetno razširjen. Neobdelane lesene klopi so bile raztresene povsod, v stenah pa je bilo zabitih vse polno žebeljev. S stropa je visela svetilka, ki je bila še topla. To je moralo biti zbirališče tolpe.

Odtod je vodil rov naravnost pod zemljo, dokler ga ni bilo nenadno konec ob nekem zidu. Rajko ga je preiskal, da bi odkril nadaljevanje, toda nikjer ni bilo skritih vrat. Udaril je po zidu in zadaj je votlo zabobnelo. Torej mora le biti zakaj še nekaj! Morda pa tihotapci nadaljevanja rova ne poznajo?

«Kje pa pride Črni mož v rov?» To vprašanje je nenadno vstalo v Rajku. «Spreдай pri vходу ne, drugače bi ga bil moral videti! Imeti mora dohod, ki ga le sam pozna! Danes nimam več časa, da bi ga poiskal. Če bom utegnil, poizkusim jutri. Zdaj bo treba iti, drugače se mi utegne zgoditi, da me še kdo dobi.»

Vrnil se je in postavil svetilko tja, kjer jo je bil dobil. Potem je odprl kamenita vrata in prišel na prosto. Oddahnil se je. V rovu je bilo tako zatohlo, tu pa je tako prijetno in rahel vetrič ga svežil. Prsi so se mu napele, ko je prvič vdihnil mrzli zrak.

Vedel je, da je zdaj varen. Črni mož ne lovi blizu vasi, tihotapci so na meji, graničarji in vo-

jaki pa čakajo pri strelišču. Prav nič se ni skrival. Mirno je stopal po stezi proti vasi.

Pravkar je šel mimo gozdarjeve hiše, tedaj pa je začul odsekan klic: «Stoj ali pa ustrelim!» Iz teme se je posvetilo več puškinih cevi.

«Dober večer! Kaj pa naj to pomeni?» je vprašal in obstal.

«Kdo si?»

«Potočnikov Rajko.»

«O, se je oglasil Grmov četovodja, ki je bil med napadalec, «vi ste, mladi Golijat? Ali vas smem prositi, da bi sneli krinko?»

Rajko se je prestrašil. Šele zdaj se je spomnil, da je v naglici pozabil na krinko.

Odvezal jo je. Četovodja je stopil k njemu in mu pogledal v lice. Vojaki pa so še zmeraj merili nanj.

«Dà, pravi je. Ali imate orožje pri sebi?»

«Dà, nabito pištolo.»

«Tako, tako? No, zdi se mi, da smo enega izmed njih ujeli. Morda črnuha samega. Dajte mi krinko in orožje!»

Rajko je vedel, da je četovodja v službi in da ga mora ubogati.

«Dobro! Zdaj si moj ujetnik! Zato torej ni bilo žive duše za streliščem ob devetih, ker je bil listek samo vaba, ki naj bi nas zapeljala. Med tem pa ste opravili svoje. Dobro, da sem se jaz dovolj hitro izpametoval in šel svojo pot, da sem vsaj enega izmed njih ujel. Zdaj me ne boš več metal skozi okno in plesal z Marto, fante! Pojdi mo!»

predstavljalo nujno posledico državnega edinstva, ki se ni dalo zamisliti brez enakosti zakonodajstva, brez izenačenja pravnega reda in pravnega edinstva. Šestojanuarski režim je z načrtnim delom dosegel v tem pogledu velike uspehe. Razen državlanskega in trgovinskega zakona je izenačeno skoro celokupno ostalo zakonodajstvo, tako da je bil skoro dosežen smoter: ena država — en zakon.

Najvažnejša dela, izvršena od dne 6. januarja 1929. do septembrske ustave, so bila: nov naziv naše kraljevine Jugoslavije in zakon o banski upravi. S prvim aktom je izraženo edinstvo naroda in države, z drugim pa je bila izvršena preosnova države, ki pomeni resno razbremenitev državne uprave.

Smatrajoč, da je šestojanuarski režim izvršil svojo nalogo, je Nj. Vel. kralj dne 3. septembra 1931. vrnil ustavno stanje in dal kraljevini Jugoslaviji novo ustavo, kar je sporočil narodu s proglasom: «Odločil sem se, da postavim dosedanje delo in izvajanje državne in narodne politike na širšo osnovo neposrednega narodnega sodelovanja.»

Režim septembrske ustave.

S septembrsko ustavo se je pričela nova doba v našem notranjem življenju. S splošno, enako in neposredno volilno pravico je omogočen narodu popoln vpliv na razvoj državnih poslov. Glavne posebnosti septembrske ustave proti vidovdanski so: 1.) Poudarjanje načela, da je kralj zaščitnik narodnega edinstva in državne celine in čuvar vsakokratnih potreb in koristi. 2.) Uvedba dvodomnega sestava v zakonodajstvu. 3.) Oživotvoritev banovin z njihovimi upravnimi in samoupravnimi organi. 4.) Prepoved združevanja na verski ali plemenski podstavi v strankarske politične namene. V smislu ustave z dne 3. septembra 1931. so bili doneseni ti zakoni: 9. septembra 1931. zakon o volilnih imenikih, 12. septembra 1931. zakon o volitvi narodnih poslancev in dne 2. oktobra 1931. zakon o volitvi senatorjev. Na temelju teh zakonov so se izvršile potem dne 8. novembra 1931. volitve v narodno skupščino, dne 3. januarja 1932. pa volitve v senat. Pri volitvah je dobila državna lista približno 2.500.000 glasov in izvojevala s tem sijajno zmago.

Ustanovitev JRKD.

Nadaljnji razvoj stvari je bil popolnoma pravičen. Takoj po sestanku narodne skupščine dne

Vedno zvest prijatelj!

Tako je bilo že prej in tako je še danes: Schichtovo terpentino milo pomaga gospodinji kakor nobeno drugo, da je v hiši vse lepo čisto!

Torej: Pazite prav posebno na izvorni ovaj in na varnostno znamko „JELEN“. Potem se Vam ni bati ponarejenih mil.

SCHICHTOVO

TERPENTINOVO MILO

ST 11-33

PRILJUBLJENI JUGOSLOVANSKI IZDELEK!

7. decembra 1931. so tvorili vsi poslanci, ker so bili izvoljeni na isti listi, poslanski klub in zagotovili s tem že vnaprej edinstvo dela v narodnem predstavništvu ter ustvarili pogoje za edinstvo glede na vsa vprašanja, ki bodo prišla na dnevni red. Na svojih prvih sejah v mesecu decembru 1931. je poslanski klub nato soglasno

sklenil ustanovitev velike politične organizacije na temelju šestojanuarskega manifesta in volilnega proglasa s sodelovanjem vseh onih 2 milijona 500.000 državljanov, ki so dne 8. novembra oddali svoje glasove za državno listo. Enako je storil tudi klub senatorjev. Iz obeh klubov je bil nato izvoljen začasni glavni odbor s pred-

«Oho, tako daleč pa še nismo! Zakaj sem si nadel krinko, je moja reč. Orožje pa tudi smem nositi.»

«Kdo ti je dovolil?»

«Gozdar!»

«Tega bomo že poiskali. Zdaj pa zlepa naprej, drugače pojde s silo.»

Rajko se je zasmejal:

«No, silo že poznam. Kako daleč seže, tudi vem. Tamle je še pri gozdarju luč. Zdaj pojdem naravnost k njemu. Če vas je volja, greste lahko z menoj. Tistega, ki se me dotakne, pa zdrobim v prah. Saj me poznate, pa basta!»

Sel je do gozdarjeve koče. Četovodja mu je s svojimi vojaki sledil. Da bi ga napadel, tega se pa le ni upal. Gozdar je bil pravkar prišel s strelišča domov in debelo pogledal, ko je zagledal svojega prijatelja v taki družini.

«Rajko, ti? Kaj te je prineslo ob tej uri k meni?» je vprašal.

«Naš ujetnik je,» se je hitro oglasil četovodja, «ker je najbrž eden izmed tihotapev Črnega moža ali pa on sam.»

«Rajko? Ali se vam je zmešalo, gospod četovodja?»

«Ne, še dolgo ne. Saj smo ga zalotili pri delu.»

«Pri kakšnem delu? Kakš naj bo Rajko zaveznik Črnega moža, ki mu je ustrelil brata in oslepil očeta?»

«To me nič ne briga. Na obrazu je imel krinko, za pasom pa nabito pištolo. Oboje smo dobili pri njem.»

«Ali vam je oboje izročil brez upora?»

«Upor mu ne bi nič pomagal!»

«No, dvomim, kolikor ga poznam. Pištolo sem mu pa jaz dovolil imeti. Ponudil se mi je sam od sebe za pomočnika in hodi lahko po gozdu, kadar se mu poljubi, oborožen ali neoborožen. Samo jaz odgovarjam zanj.»

«No prav, toda krinka?»

«To je njegova reč.»

«Ali pa tudi ne. Črni mož hodi zakrinkan in njegova tolpa tudi. Kdor hodi po gozdu zakrinkan, nima čiste vesti in nihče mi ne sme braniti, če ga primem.»

«Kje pa je to zapisano?»

«To je samo po sebi razumljivo! Ne bo me brez vzroka in brez kazni metal skozi okno in skozi vrata! Prijel sem ga in sodišču ga izročim, pa konec besedi!»

«Torej ne zaradi krinke in orožja, ampak zaradi maščevalnosti. Pokažite mi krinko in pištolo!»

Četovodja mu je oboje izročil. Gozdar si je posebno ogledal krinko in jo z orožjem vred izročil svojemu prijatelju, ki je smehljaje se poslušal pogovor z užaljenim četovodjo.

«Tú imaš svoje reči, Rajko! Pojdi domov! Komur pa to ni všeč, naj še mene toži pred sodiščem!»

«Stoj!» je ukazal četovodja. «Sem oboje! Moje je in ujetnik tudi!»

Tedaj mu je položil Rajko roko na ramo.

«Četovodja, zdaj bom pa še jaz izpregovoril. Slišali ste, kaj je povedal gozdar. On jamči zame in to je več kakor dovolj, ker lahko najdete njegga in mene, kadar naju boste potrebovali. Mislim, da bom vendarle lahko še koga metal skozi okno in plesal z Marto, če se mi bo le zdelo. Zdaj pojdem domov in kdor se me bo le poizkusil dotakniti, bo proketo obžaloval svojo predrznost! Pa še nekaj vam povem. Mislim sem, da ste bolj prebrisani. Kdo drugi se ne bi dal tako za nos potegniti, gospod četovodja. Zdaj pa lahko noč in lepe sanje!»

Sel je in nihče se mu ni upal zastaviti poti.

Četrto poglavje.

V rovu.

Četovodja je Rajka res naznanil in zato je moral mladi Potočnik iti v mesto k zaslišanju. To zaslihanje je moralo poteči zanj ugodno. Ko se je vračal na konju proti domu, mu je žareel obraz od zadovoljnosti.

Pojezdil je bil že več kakor pol poti in prišel do samotne gostilne, ki je stala sredi gozda. Pred hišo je čakal visoko naložen voz sena. Ko ga je bolj natanko ogledal, je spoznal, da je Poljančeva last.

Zato je skočil s konja, privezal uzdo k drevesu in stopil v vežo. Tam je sedelo nekaj kmetov, ki so molčali. V izbi pa je dobil Poljanca in nekaj vojakov. Preiskovali so gozd in zavili sem,

sednikom poslanskega kluba g. Nikolo Uzunovičem na čelu, ki mu je bilo poverjeno začasno delo za ustanovitev stranke. Na seji začasnega glavnega odbora je bilo sklenjeno, da nosi stranka do kongresa naziv: Jugoslovenska radikalna kmečka demokracija. V smislu začasnega statuta je bilo ustanovljeno tudi glavno tajništvo z g. dr. Albertom Kramerjem na čelu. Glavna naloga tega tajništva je bila, da izvrši vse tehnične priprave za ustanovitev in organizacijo stranke in da deluje kot nekak izvršni organ začasnega glavnega odbora.

Dne 2. januarja 1932. je minister za notranje posle odobril delo za ustanovitev nove stranke, dne 1. maja pa je bil izdan proglas na narod, v katerem so bila razložena osnovna načela in glavna stremjenja JRKD. Do konca meseca septembra 1932. je bila strankarska organizacija izvedena že v vsej državi in v vseh srezih, nato pa dne 15. oktobra predloženo vse gradivo istemu ministrstvu s prošnjo za dopustitev JRKD in odobritev novega dela, kar je ministrstvo tudi storilo. Začasni glavni odbor smatra, da more biti popolnoma zadovoljen z doseženimi pridobitvami pri organiziranju JRKD. Stranka šteje sedaj nad 1.500.000 zanesljivih članov v 4596 krajevnih organizacijah, kar znači, da je slejansko organizirana skoraj po vseh političnih občinah. V vseh 337 srezih ima stalne sreske odbore ter predstavlja veliko in močno organizacijo, sposobno, da sprejme vsako politično borbo za svoje ideje in program ter da nosi z uspehom vso odgovornost pri reševanju največjih nalog.

Delo za državo do kongresa.

V bilanci svojega dela v narodnem predstavništvu in v vladi more beležiti JRKD naslednje lepe uspehe:

1.) V notranji politiki: a) Zmanjšanje proračunskih izdatkov za tri milijarde dinarjev, kar predstavlja brezprimeren napor štednje; b) znižanje zemljarine za 20 odstotkov za proračunsko leto 1932/1933. zaradi izredno težavnega gospodarskega položaja kmečkega stanu; c) ukinitvev, oziroma preureditev trošarine na vino in žganje po željah in potrebah naroda; č) odgornitev plačil kmečkih dolgov; d) olajšave v pogledu obveznosti nasproti denarnim ustanovam; e) zakon o občinah, izenačitev občinske organizacije v vsi državi, ustvaritev mogočnosti, da narod sam voli svoje občinske uprave; f) izpre-

membra društvenega in zborovalnega zakona in zakona o izvolitvi narodnih poslancev, da se olajša organiziranje naroda v politične stranke ter da se obdrže pogoji za vlaganje državnih kandidatnih list; g) zakoni o ženskih obrtnih, o srednjetehtničnih šolah, o trgovinskih šolah in pomorskih akademijah; h) izpremembe in dopolnitve zakona o likvidaciji agrarne reforme v južnih, severnih in zapadnih krajih.

2.) V mednarodnih odnošajih: a) Pretvoritev Male antante v mednarodno zajednico, okrepitev njenega mednarodnega vpliva in razširjenje gospodarskih stikov med njenimi članicami; b) uspešen nastop proti paktu četvorice v obliki, kakor je bil prvotno predložen; c) sklenitev pogodbe o definiciji napadalca, ki pomeni znatno okrepitev našega mednarodnega položaja ter naše in splošne zunanje varnosti.

Vsi ti uspehi JRKD v naši notranji in zunanji politiki predstavljajo že njen močan političen kapital, s katerim more iti pred narod in tudi pred svoje nasprotnike s polnim ponosom. Stranka zato z upravičenostjo računa, da uživa pri narodu popolno zaupanje, od nasprotnika pa zahteva iskrenost in zaslužno priznanje.

V najbližji bodočnosti bo morala stranka izvršiti svojo dolžnost z uveljavitvijo zakona o dekoncentraciji in decentralizaciji (razširitvi samouprave) ter se najresneje baviti z vprašanjem nužnih in učinkovitih ukrepov za ublažitev gospodarske krize.

Okvir za ureditev političnega življenja.

Bivše plemenske, verske in pokrajinske stranke so povzročale samo razcepljenje narodne sile, notranje borbe, verske in plemenske zapletljive ter spravljalne zato državo v take položaje, ki so bili nevarni celo bitnim interesom naroda in države. Naša obnovljena demokracija se mora zato izdelati na teh drago plačanih izkušnjah. Te izkušnje govore, da je mogoče zdravo delovanje našega notranjega življenja, njegovo ureditev in stalnost, stalen napredek, narodno blagostanje, dobro notranjo upravo in največjo gotovost na znotraj in zunaj doseči najbolje in trajno pod naslednjimi pogoji:

a) da se narodna in državna politika izvaja na široki podstavi narodnega sodelovanja, izhajajoč od političnega temeljnega pravila, da sta narodno in državno edinstvo nad vsako razpravo in izven nje ter da ne moreta biti predmet dnevne politične borbe in pogajanj;

b) da se izvaja to sodelovanje po dveh zakonodajnih telesih in s pomočjo velikih, načelnih političnih organizacij, ki imajo v programu potrebe in koristi vse države in vsega naroda, ter niso niti po svojem postanku niti po svoji sestavi ne plemenske ne verske ali pokrajinske;

c) da so politične stranke samo sredstva javnih koristi, a ne same sebi smoter, ter da so koristne, dokler ostanejo v svoji vlogi in v svojem namenu;

č) da smisel notranjepolitične borbe ni medsebojno iztrebljanje državljanov, temveč njihovo tekmovanje v službi kralja in naroda;

d) da je izvajanje občinske široke banovinske samouprave stvarna potreba države in naroda, pogoj izboljšanja, naglosti in učinkovitosti uprave, edina zanesljiva pot, da se prepreči škodljivosti krutega centralizma in nevarnost federalizma in da se približa oblast narodu.

Samo v tem okviru je mogoče popolnoma urediti naše notranjepolitično življenje, kar je neizogibno potrebno za okrepitev našega zunanjega položaja in naše varnosti in za gospodarsko ozdravitev, obnovo in povzdigo gmotnega blagostanja v državi.

Začasni glavni odbor JRKD smatra, da more plodne posledice skupnih stremljenj in naporov pričakovati z večjim optimizmom nadaljnje. Na državnem kongresu je namreč stranka izvedla svojo organizacijo, dobila svojo strankarsko ustavo, svoj lastni program in svoje stalne vrhovne strankarske uprave. S tem so ustvarjeni pogoji, da nadaljuje naša organizacija s svojimi razširjenimi in okrepljenimi vrstami dosedanje delo s še boljšimi izgledi na uspeh svojega narodnega in državnega programa. »

* * *

Čitanje Živanovičevega poročila je trajalo precej dolgo. Po končanem poročilu začasnega glavnega odbora je predsednik g. Uzunovič poudarjal ogromno delo, ki je bilo potrebno za izvršitev vsega, kar navaja poročilo glavnega odbora, nato pa naprosil zborovalce, naj izrečejo začasnemu glavnemu odboru razrešnico. Njegov predlog so zborovalci sprejeli soglasno z odobravanjem.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

Gostilničar, ki drugače ni bil preveč radodaren, jih je dobro pogostil.

Rajko je sedel k sosednji mizi in si naročil vrč piva. Obrnil je vojakom hrbet in se zagledal skozi okno.

«Le pijte, le pijte!» jih je vzpodbujal Poljanec in strupeno gledal proti mlademu Potočniku. «Pošteni ljudje, ki se dajo videti brez krinke, lahko hodijo v gostilno; druge bi pa morali orožniki ven pometati.»

«Kaj pa je bilo s krinko?» je vprašal krčmar.

«O, nič. Samo to, da puste velike razbojnike na prostem, majhne pa obešajo. Grmov četovodja je enega izmed njih ujel. Prav gotovo je bil iz tolpe Črnega moža. Toda, kakor se vidi, se je izmazal in zdaj se celo upa sedeti zraven ljudi, ki niso morilci in oslepljevalci.»

«Kdo pa je to?» se je oglasil krčmar.

«No, to me pa preveč izprašuješ. Sam ga poišči!»

Krčmar je molčal. Bil je tako slabe glave, da ni razumel Poljančevega namigavanja. Ko je videl, da se je Poljanec spet začel pogovarjati z vojakmi, je stopil k Rajku in ga vprašal, ali še kaj želi.

«Ničesar», je suho odvrnil mladi Potočnik in plačal.

Vstal je in snel klobuk s stene. Med potjo je še čul, kako je Poljanec pripovedoval vojakom, da je bil v mestu, kjer je kupil nekaj voz sena. Ker je bilo letos toliko dežja, je imel lastnega premalo...

Zaloputnil je vrata za seboj. Podlost njegovega sovražnika je bila tako strašna, da je ni mogel doumeti. Ko je stopal mimo senenega voza, pa se mu je zdajci rodila čudna misel.

«Ali mu je res vzel dež seno, da si ga mora zdaj kupovati? Saj so njegovi travniki blizu naših in nič manjši kakor naši, mi smo ga pa imeli dovolj, čeprav imamo dvakrat toliko živine kakor on. In zakaj vozi seno sam? Za tem se mora nekaj skrivati. Pogledati bo treba, kaj! Zvečer si ogledam njegov senik.»

Rajko je izpodbodel konja in kmalu je ležala domača vas pred njim. Ob potoku je opazil Marto, ki je prala. Ni hotel zamuditi lepe priložnosti, da bi izpregovoril z njo nekaj besed. Skočil je s konja in krenil k njej.

«Dosti dela imaš, Marta! Veliko pranje?» jo je pozdravil.

«Dà, dela je čez glavo. O, Rajko, v ponedeljek je bilo pa hudo. Še nikoli ni bilo tako.»

«Zaradi plesa?»

«O, ne. Zaradi njega ni rekel niti besede. Samo to je govoril, da si bil v gozdu zakrinkan in oborožen.»

«Kaj? Tudi to že veš?»

«Grmov četovodja mu je na vse zgodaj povedal, potem je bila pa nevihta. Strašno je bilo, Rajko! Oče je rekel, da sem v tebe...»

«Da si... Kaj, Marta?»

«Ne morem ti reči! Zgrabil me je za lase in potem še mater, ki mi je prišla na pomoč in jokala. Potem pa...»

«Ne, Marta, ne pripoveduj dalje, drugače odjezdim nazaj in ga strem v prah, kjer ga že dobim. Zdaj vem vse. Mera je do vrha polna in če kane vanjo le še kapljica, se razlije. Potem pride povodenj in utonil bo!»

«Rajko, za božjo voljo te prosim, miruj! Vem, da ga ne moreš videti. Tudi mati ve. Toda nikar tega preveč ne kaži. Same sitnosti in nesreče se utegnejo iz tega roditi.»

«Ali se morda zanj bojiš?»

«Moj oče je. Vsaj pred ljudmi. Mati bi mu bila že davno ušla, če se ne bi bala sramote. Nikoli ga ni imela rada. Še spoštovala ga ni. Tudi jaz sem se ga zmeraj bala. Kar stresla sem se, če sem ga le videla. Toda jeza rodi samo nesrečo, Rajko!»

«Kar kdo seje, to žanje, Marta; to je zakon, ki ga nihče ne more narobe obrniti. Ogibal sem se mu, če sem se mu le mogel, toda če se bo začel igrati še z mojim srcem, ne sme več upati na obzirnost. Rajši naj mi zažge dom, kakor pa da bi žalil bitje, ki ga imam iz dna srca rad! Kaj si mislila, ko si zvedela, da sem bil v gozdu?»

«Oče je dejal, da si ti Črni mož. Jaz pa dobro vem, da samo gozdarju pomagaš. Ali ne?»

«Dà. On se je tudi zame zavzel, ko me je hotel ljubosumni četovodja prijeti.» Zdalje prihajam iz mesta. Dall so mi orožni list, da smem hoditi po gozdu, kadar se mi poljubi.»

«Pa boš tudi res hodil tja?»

(Dalje prihodnjč.)

Protiv zobnemu kamnu

SARGOV

KALODONT

Kako nekmetje rešujejo kmeta

Ni bilo brž kakšnega zakona, proti kateremu bi se dvignil tolik krik, kakor proti zakonu o zaščiti kmeta. Odkar je stopil v veljavo, zahtevajo njegovo revizijo (popravilo) složno vsi nekmetje. Najhuje pa rujejo proti njemu razni finančni (denarni) strokovnjaki in zastopniki denarnih zavodov. To je prav umljivo, ker gre za njihov kruh, kmetom pa vendar ne more biti vseeno, kako bo z njihovimi dolgi. Zato hočemo pokazati ves nesmisel nekega takšnih načrtov za revizijo zakona o zaščiti kmeta, kakor so si jo zamislili po dolgih sejah denarniki pri zelenih mizah.

Najprej sodijo ti denarniki, da je sedanj zakon preširok, zato predlagajo, naj se izvzamejo iz zaščite vsi kmeti s posestvi nad 50 ha orne zemlje ali nad 150 ha skupnega posestva. Ti gospodje so prav gotovo prepričani, kakor kakšna mestna ženska, da kmetu pač po sili vse zraste, kakor na primer črešnje na drevesu. Prav nič ne vedo ti denarniki, da je zašel kmet v dolgove zato, ker je moral vseh zadnjih pet let prodajati svoje pridelke najmanj za polovico v izgubo. Star je rek o donosnosti kmetije glede velikosti: z velikim vozom notri, z velikim vozom ven. Jasno je, da je zadelo najbolj to kmetovanje z izgubo večjega kmeta. Čim več je kdo pridelal, tem več je imel izgube. Prav posebno pa so prizadeti kmetje, ki so navezani na dinarje in poste, ker pri njih se ne dá potpeti, kakor pri domačih močeh, temveč se jih mora z gotovim denarjem plačevati, s čimer se leze v dolgove. Da bi bili prenehali s kmetovanjem, kakor ustavi industrijski obrat delo, če mu nese premalo dobička, pa ni mogoče glede na dalekosežne posledice takšnega početja. Sedaj so prisilile razmere večje kmete, da ne najemajo dinarjev. In kaj je po-

sledica? Glad na kmetih, ko so bajtarji brez hrane in brez denarja. Sedaj pa hočejo gospodje denarniki še kmeta pognati s posestva.

Nepristranskemu opazovalcu se vsiljuje misel, da so se vrgli denarniki baš zato na ta velika posestva, da jih dobe poceni v roke in jih razkosane ob ugodni priliki z obilnim dobičkom spet prodajo. Tu jim ni prav nič mar važna okolnost, da so baš ti večji kmetje v vsakem oziru napredni gospodarji in tiste potrebne, čebelnim maticam slične edinice, od katerih se širi ves napredek naše vasi.

Kmete, ki naj bi bili po tem načrtu še vnaprej zaščiteni, delijo ti gospodje v tri skupine. V prvo uvrščajo tiste, katerih dolgi ne presežajo dva- set odstotkov njihove nepremične in premične imovine; ti naj plačajo upnikom na leto osem- odstotne obresti in četrtno glavnice. V več ozi- rih je ta nakana zanimiva in značilna. Dočim je prihajala doslej v poštev le nepremična imovina, naj bi se oziralo odslej tudi na nepremičnine. Dol- govi, zlasti kmetijski, so vknjiženi in se premi- čnine ne upoštevajo pri zavarovanju dolga. Premi- čnine hočejo pritegniti v cenitev dolga le zato, da bi bila skupna vrednost kmetijske imovine večja in bi potemtakem večje število kmetov padlo v to prvo skupino. Cenilna vrednost kmetij bi se tako zelo povečala, ker je padla le nepre- mična imovina (zemlja, stavbe) na šestino de- janske vrednosti, dočim so premičnine obdržale svojo vrednost. Ker kmet danes še plačila ob- resti ne more zmagovati in nima kaj prodati, je jasno, da ne bo mogel plačati dolgoročno naje- tega posojila kar v štirih letih, vsako leto po četrtno. Takšen kmet z dolgom pod 20 odstotki vse svoje imovine bi bil tako mnogo na slabšem, kakor brez zaščite, ko ga nihče ni gnal za kapi-

tal, da je le obresti redno plačeval. Spet se vidi iz načrta jasna namera, gnati čim več malo za- dolženih kmetij v najhujši krizi na boben.

Drugo skupino tvorijo kmetje, katerih dol- gov presežajo 20, a ne 80 odstotkov vse imo- vine. Ti bi naj plačali na leto osemodstotne ob- resti in sedem odstotkov na glavnico, torej 15 odstotkov. Takšnih dajatev pri današnji ne- donosnosti kmetovanja kmet sploh ne more plačati.

Kdor pa je dolžan nad 80 odstotkov svoje imovine — tretja skupina —, bi plačal na leto sedemodstotne obresti in tri odstotke glavnice. Pri takšni zadolžitvi bodo obresti tako visoke, da bodo ujedle dolžnika.

Važen je predlog tudi v tem, da svetuje za osnovo precenitve povprečne enotne cene glav- nih delov kmetove imovine, ugotovljene za po- samezne kraje po posebnih strokovnih organi- zacijah. Sedanj zakon jemlje za podstavo precenitve cene iz leta 1929., ko je bila zemlja še dosti več vredna, kakor pa danes v najhujši denarni lakoti, zaradi česar bi po novem načrtu šla zemlja na- prodaj tako nizko, da bi komaj krila dolgove in bi zadolženi kmetje prišli na beraško palico.

Povsem nepojmljiva za naše razmere je za- hteva novega načrta, da mora kmet poleg tega, da je dolg zavarovan z vknjižbo, dati upniku še menico za vso dolžno vsoto. Doslej smo bili vajeni enega ali drugega, nikakor pa ne obeh zavarovanj. Šele nadaljnja točka načrta nam pojasnjuje, da bi bile menice potrebne zato, da bi jih upniki (denarni zavodi) mogli vnovčiti (re- eskontirati) pri Privilegirani agrarni banki, če bi dobila le-ta potrebni denar od Narodne banke. Tako bi sicer upniki res prišli do svojega de- narja, toda povsem nejasno je, kaj bo ukrenil proti dolžnikom ta edinstveni upnik. Po doseda- njih izkušnjah sodeči moramo upravičeno dvo-

Soteščan:

7

Tajnosti gorske vasice

Povest iz prošlega stoletja.

Ta misel ni bila napačna. Vintar je v hipu pregledal vso okolico, da bi našel človeka, ka- teremu bi poveril menjavanje ponarejenega de- narja. Mož je imel v domači okolici marsikakega prijatelja in mnogo dobrih znancev. Našel je nekaj takih, ki bi mu bili morda zvesti, dokler bi imeli srečo. Čim bi jih pa zasačilo oko po- stave ter bi jim šlo za kožo, bi ga izdali.

Teh pomislekov tudi Škorec ni mogel za- vreči. Celó pohvalil je tovariša, da misli na glo- boko in na široko.

Poštarju je ugajalo njegovo priznanje. Brž si je domislil: «Vzel bom dopust ter se odpeljal kam daleč, kjer me ne poznajo. Tam bom za- menjal ves denar ter jo urno pobrisal.»

Škorec mu je povedal zgodbo o krčmarju, ki se je mnogo ukvarjal s ponarejenim denarjem. Nekoč se mu je posrečilo zamenjati izredno obil- no vsoto. Zgodilo se je tako-le:

Pozno nekega večera je prišel v njegovo piv- nico sodni sluga na polič vina. Hitro je izpil in hotel oditi.

«Kam pa tako naglo?» ga je ustavil krčmar, zakaj sluga je sedel navadno kakor prirasel.

«Nocoj se mi mudi», je odgovoril.

«Mudi?» Krčmarju se je videla čudna ta be- seda.

«Res, res. Jutri na vse zgodaj pojdem od do- ma...»

«Ti, pa zgodaj?» se je šalil krčmar. «Ali sem te prav razumel?»

Sluga se je ozrl pazno krog sebe. Potem mu je zaupal: «Denar bom nesel v mestno blagaj- no...»

«Ali ti zaupajo?» mu je nagajal. «Toliko de- narja!»

«Bolj ko vsem drugim. Bog ne daj, da bi kradel...»

Krčmar ga je pohvalil: «Vem, da si pošte- njak od nog do glave. Zato pa pokusiva zdajle novo kapljico; sod najboljšega sem nastavil.»

Sluga se je dal zapeljati. Sedel je poleg krč- marja, ki mu je brž natočil kozarec. Izpraznil ga je, kakor bi bil pogledal na uro. Še drugi in tretji kozarec — in mož je pozabil na važno opra- vilo. Nič več se mu ni mudilo.

Glava mu je bila zjutraj trudna in noge so se mu zapletale. Zaman se je umival s hladno studenčnico. Vzlie temu pa si je opasal počno tor- bo in odšel z okovano gorjačo.

Nedaleč na hribčku je zavil v senco. Legel je pod košato drevo in položil torbo zraven sebe. Mislil se je le nekoliko odpočiti, a ga je pre- magal spanec.

Krčmar se mu je oprezno približal. Hitro je odprl njegovo torbo in vzel toliko pravih ban-

koveev, kolikor mu je podtaknil svojih ponare- jenih izdelkov. Nato jo je naglo odkuril.

«To ni dogodbica, marveč pripovedka», mu je ovrgel poštar, ko je tovariš nehal govoriti.

«Naj bo, kar hoče, samo da je dobro izmišlje- no. Ali bi ti kaj takega izvedel?»

«Kako, če pa nimam priložnosti...»

«Nimaš? Čemu pa je poštna blagajna?»

«Prijatelj, ali me hočeš uničiti? Da se le upa- kaj takega izreči!»

«Ako si tak strahopetec, tedaj ne boš nikdar ničesar dosegel...»

Vintar je bil užaljen. Zanimalo ga je, kaj misli tovariš o blagajni. Morda bi se dalo izve- sti... Za bojzljivca ni hotel veljati.

«Koliko denarja imaš v blagajni?» se je gla- silo njegovo vprašanje.

«Precej», mu je odgovoril. «Davki so po- brani...»

«Nu, torej.» — Kretnja, ki jo je pri tem na- pravil, je povedala več ko njegove besede.

«Ponarejenega denarja vendar ne morem od- dati», je osupnil poštar.

«Nihče ne reče, da ga moraš...» Škorec ja bila sama zvijačnost.

«Denar odpošiljam vsak mesec... Ako bi za- ostal, bi me hitro opozorili...»

«Toda če bi se pripetila nesreča?»

Poštar je pomišljal: «Ne vem, kaj bi se moglo zgoditi...»

miti, da bi bilo to stekanje v eno samo pest koristno za kmeta kakor tudi za gospodarstvo sploh.

Kako pa naj se reši to res pereče vprašanje kmetijskih dolgov? boste rekli. Kako? Predvsem je treba poudariti, da zadolženi kmet ni kriv današnje denarne stiske, ker je zašel v dolgove le zato, ker je moral pod ceno prodajati svoje

pridelke, da je sploh omogočil zunanjo trgovino in ceneno življenje drugim slojem v državi. Kaj ni dovolj, da je zastoj delal, mar naj sedaj še plačuje dolga leta kontribucijo v obliki visokih obresti za te «tuje» dolgove. Prvi pogoj za ozdravljenje našega kmetijskega gospodarstva je znižanje obrestne mere na takšno višino, kakršna je v drugih evropskih državah.

Kdor se ni, ga je današnja gospodarska kriza hudo udarila za njegovo lahkomišelnost, mnogo je pripomogel k temu tudi zakon o zaščiti kmetov, ki onemogoča izterjevanje dolgov gostilničarjem.

Hribarjev zakonski predlog pa stremi za tem, da obvaruje za vedno gostilničarja pred izgubo kakor tudi da lahkomišelnemu pivcu ne dá prilike, da bi postal pijanec, ki bi pognal zaradi krede po grlu posestvo, otroke pa na cesto. Posebno dandanes je takšen zakon potreben, da nam bo moči stopiti v boljše čase bolj pripravljenimi za borbo. S tistimi — hvala Bogu — redkimi grabežljivimi oštriji, ki so imeli baš v kredi neizčrpen vir za obogatitev — saj so tako dolgo delali rise v omaro, da so prišla posestva pijancev v njihove grabežljive roke — pa menda nihče ne bo držal. Z odpravo kreditiranja pijače bo ozdravil marsikateri pijanec, ki bi sicer utonil v alkoholu, in marsikateri pivec bo obvarovan pred najhujšo boleznijo — pijanostjo.

Za omejitev pijančevanja

Senator g. Ivan Hribar je vložil nedavno v senatu načrt zakona, ki določa, naj bi bili vsi dolgoviti, ki izvirajo iz zapitka, neiztožljivi. Zanj leta ni bil predložen načrt zakona, ki bi kakor omenjeni tako korenito zagrabil našo narodno sramoto pijančevanje, ki je, kakor nam je vsak dan očito, tako rekoč pravir vseh zločinov in nemarnosti. Drugod so skušali in so tudi uvedli z zakonom popolno prepoved opojnih pijač. Toda današnji človek nemara še ni zrel za takšne ukrepe, morda je mnogo kriva tudi povojna razrvanost poštenja, kratko: prohibicija ali zakonska prepoved točenja in izdelovanja alkoholnih pijač se še ni obnesla nikjer, koder so jo uvedli, in povsod so morali dotične zakone omiliti, odnosno odpraviti.

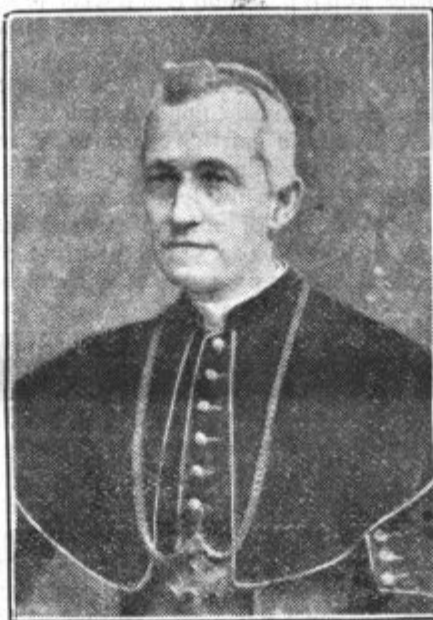
Pri strašnem pogledu na alkoholno morje, v katerem tone naš narod, so se tudi pri nas nekateri navduševali za uvedbo prohibicije. Mnogo zdravnikov, pravnikov in drugih odličnih mož je glasno pritrjevalo njihovim težnjam. Toda drugi, ki bolje poznajo ne le škodljive posledice pijanstva, temveč tudi vedo, v kakšno revščino bi spravili s takim ukrepom cele predele naših gor, kjer ne rase ne pšenica ne koruza in kjer ne uspeva krompir, soglašajo povsem z njimi. Jasno je nadalje tudi, da ne morejo soglašati z njimi tisoči obrtnikov, ki jim daje promet z vinom vsakdanji kruh.

Zdi se nam, da je pokazal spredaj imenovani gospod senator s svojim predlogom pot, ki smo jo mi vedno zagovarjali. Boj proti alkoholu naj bo boj proti pijančevanju, saj ni nikjer dokazano, da bi zmerno uživanje alkohola škodovalo zdravemu človeku. Za pijačo je treba denarja. Kdor ga ima malo, bo malo pil in ne bo mogel postati pijanec. Da si bo mogel zvečer privoščiti kozarec vina, bo moral ves dan trdo delati. Pripeti se, da podeduje nekdo večjo vsoto denarja ali da celo zadene lep dobiček v loteriji, pa požene

lahko prislužene tisočake s prijatelji po grlu. Tem je težavno zabraniti njihovo početje. So pa pri nas še druge vrste ljudje, ki pijejo na kredit, bodisi da imajo posestvo, bodisi da prejema stalno plačo. Pretežna večina naših gostilničarjev ima na stenah opozorila: «Danes za denar, jutri na kredit» ali «Na kredo se dobi pri sosedu». V pohvalo našim gostilničarjem je treba priznati, da se večina res ravna po teh načelih.

Velika verska svečanost v Ljubljani

Proslava 1900 letnice Kristove smrti — Biserna maša nadškofa dr. Antona Bonaventura Jegliča

Biseromašnik dr. Anton Bonaventura Jeglič

Preteklo nedeljo je bila v Ljubljani verska svečanost v velikem obsegu. Na pobudo ljubljanskega škofa g. dr. Gregorja Rožmana in pod njegovim pokroviteljstvom se je proslavljala spomin 1900letnice Kristove smrti. Ta dan, ki ga slavijo katoliška in druge krščanske cerkve kot dan odrešenja sveta, je zares ne le najpomembnejši dogodek za versko življenje velikega dela človeštva, marveč tudi izredno važen mejnik v razvoju vse prosvetne človeške kulture. Krščanstvo je izoblikovalo nov svet in temeljne zapovedi krščanskih nauk so postale osnova za njegov duhovni razvoj.

Zato je razumljivo, če slavijo vse krščanske vere 1900letnico Zveličarjeve smrti, ki je obudila k življenju ne same kot občestva vernikov in kot posrednike k nadnaravnemu zveličanju. S posebnim sijajem se proslavlja znamenita obletnica v katoliški cerkvi, ki ji pripada tudi ogromna večina slovenskega ljudstva. L. 1933./34. je proglašeno za sveto leto. Iz vseh katoliških pokrajin romajo verniki v Rim, drugi pa prirejajo doma manjše ali večje proslave, ki je njihov namen, da se poglobi verski čut in javno pokaže vdanost krščanski misli in bratstvo.

«I no, ako bi ti — na primer — blagajna zgorela...»

«Rekli bi, da sem jo zažgal nalašč...»

«Reči je lahko. A kdo bo dokazal?»

«Hm, dokazal...»

Brez dokazov ne morejo nikogar obsoditi...»

«Pa vendar.» Poštar se je zamislil. «Preiskava bi bila stroga in natančna...»

«Sodišče te bo zaslišalo in ti boš povedal, kar boš hotel. Govoriti moraš tako, da ti boš verjeli...»

«Pretaknili bodo tudi moje stanovanje...»

«Denar moraš spraviti na varno... Najbolje bo, če ga kam zakoplješ...»

Vintar je bobnal s prsti po mizi. Po ušesih mu je brnelo, kakor bi slišal nekje v daljavi zvoniti.

Škorec je pogledal na uro. «Enajst!» je rekel ter leno zazehal.

«Ali že greš?» Poštar ga ni maral zadrževati.

«Opolnoči moram biti nekje, kjer jih bo zbranih mnogo v mojem imenu... Pojdi z menoj, ako te mika...»

«Ne grem», je odklonil vabilo. «Videla se bova v Bukovju — takrat, ko bomo delili...»

«Ako te kdo vpraša po meni, bodi previden... Džodaj me še ne poznajo.»

«Toliko časa, dokler ne izvohajo ponarejenega denarja, se ti še ni treba skrivati...»

«Vem, a vendar...»

Škorec je odhajal. Zavil se je v debelo suknjo in odvihal kučmo čez ušesa. Na roko si je nataknil rokavice. Tak je stopil v zvezdno zimsko noč in krenil po poti, na kateri ga ni nihče srečal. Samo Čurnov pes je začutil tihe korake in zatajal — edini glasovi, ki so se čuli tisto noč na Rovišju.

Poštar še ni šel počivat. Zavil se je globoko v svoje temne načrte. Ugajala mu je samota s svojo grobno tišino.

Škorčev nasvet je temeljito preudaril. Prav zdaj so plačali kmetje davek, zato je blagajna dobro založena. Vsak večer jo je redno zaključil.

Poštna blagajna na Rovišju je bila lesena omarica, ki se je zaklepala. Razdeljena je bila v dva dela. V zgornjem predalu ja hranil poštar najvažnejše spise in denarne izkaze. Spodaj pa je bil prostor za bankovce, poravnane v svežnje. Drobiž je deval v leseno posodico. Blagajna je stala ob zidu blizu železne cevi, ki je odvajala dim iz peči v dimnik.

Vse to je Vintar le površno premislil. Bolj natanko je preračunal, koliko denarja bo lahko zamenjal in kam bo spravil prave bankovce. Potem bo zažgal blagajno.

S takim pogubnim namenom je odšel počivat. Ako bi se bil posvetoval s kakim pametnim človekom, bi bil svoje načrte morda izpremenil ali jih celó prekrižal. Ker pa je molčal in zaupal vse samemu sebi, je zgrmel v pogubo. Podpisal je svojo smrtno sodbo.

Gospod Vintar se je poslavljajal od svojega poštnega urada. Več ko deset let je opravljal svojo službo in ljudje so ga spoštovali. Zadnje dni je bil ves drugačen. Nihče ni slutil, da kuje tako pogubne načrte.

Poslednji večer je napolnil blagajno s papirjem, pod katerega je položil tlečo gobo. Vrata je le rahlo priprl, zato, da bi se ogenj ne zadušil. Tudi oken ni zagnil, ker je hotel, da bi ogenj hitro opazili. Zaklenil pa je sobna vrata z okencem, pri katerem je sprejemal stranke.

Kmalu ko se je stemnilo, so na trgu zapeli fantje. Zbirali so se skoro vsak večer tukaj, kjer so prepevali in zbijali šale.

Petje na vaškem trgu je nenadno utihnilo. «Ogenj! Gori!» je završalo med mladino.

«Kje?» Ljudje so prestrašeni odpirali okna in gledali na cesto.

«Na pošti gori», so se mešali glasovi. «Soba v pritličju je polna ognja...»

Trg pred cerkvijo se je na mah izpraznil. Vse je drlo proti večjemu poslopju, ki je stalo nekaj korakov od ceste. Tam je bila soba poštnega urada.

V sobi je pokalo in prasketalo. Vaščani so razbili šipe; v nos jim je udaril smrad po ožganem papirju. Ženske so že nosile vodo ter jo metale skoz okno.

Tedaj je prihitel poštar bos in brez klobuka. Stanoval je pri sosedu nedaječ od pošte. Brž je odklenil vrata ter jih odprl do kraja. Gost dim se je pričel valiti iz sobe.

Resnično bratstvo ni samo potrebno za odnošaje med poedinici, marveč je velike važnosti tudi za življenje celote in posebej tudi za srečno bodočnost našega zedinjenega jugoslovenskega naroda.

Visoko spoštuječ vero in verski čut naroda se je tudi kraljevska vlada rada odzvala povabilu in se udeležila ljubljanske verske svečanosti, h kateri je poslala odlične člane ministrskega sveta za svoje zastopnike, med njimi oba naša ministra gg. dr. Kramerja in Ivana Pucija. Vlada s tem svojim ukrepom ni izrazila samo svojega spoštovanja do cerkve in vere, temveč je poudarila tudi tesno povezanost cerkvenih in državnih nalog, katerih skladnost je eden izmed pogojev za čim popolnejšo ustalitev naše države.

V okviru proslave odrešenja je bil tudi redki jubilej bivšega ljubljanskega vladike sedanjega nadškofa g. dr. Antona Bonaventure Jegliča. Bral je svojo biserno mašo, ker poteka letos 60 let, kar je bil posvečen v mašnika. V sivolasem jubilantu, možu čistega življenja in ognjevite gorečnosti, vidimo ob tej svečani priliki katoliškega častitljivega svečenika. K bisernemu jubileju mu radi čestitajo tudi oni, ki so bili nekdanj politično z njim v hudih bojih, saj njegova osebna vrednost daleč prekaša povprečnost in njegova požrtvovalna delavnost more biti vsem vzor vdanosti in požrtvovalnosti v borbi za ideje. Naj dokazi simpatij, ki obdajajo g. nadškofa dr. Jegliča ob trenutku njegove biserne maše, ožarijo visoko njegovo starost!

G. nadškofu dr. Antonu Bonaventuri Jegliču je stekla kmetska zibelka dne 29. maja 1850. v premožni hiši sredi lepih Begunj pod Karavankami. Ko je v Ljubljani dovršil gimnazijo, je izpolnil materino željo: stopil je v bogoslovje in dne 27. julija 1873. ga je škof Jernej Vidmar posvetil v mašnika. Mladi duhovnik je nato študiral še v Avgustineju na Dunaju, obiskoval tudi razna vseučilišča v Nemčiji, naposled pa je dalje časa bival v Rimu, odkoder se je vrnil kot doktor bogoslovja. Po povratku v Ljubljano mu je bilo poverjeno podravnateljstvo semenišča. Že leta 1882. je bil imenovan za kanonika v Sarajevu, kjer je preživel 16 let. Pomladi leta 1898. je bil postavljen za naslednika dr. Jakoba Missiji, ki je odšel za nadškofa v Gorico in ki je postal pozneje kardinal. Ljubljana je novemu škofu priredila mogočen sprejem. Dne 29. maja 1930. je vladika dr. Jeglič praznoval svojo 80-

letnico. Kmalu nato je bil imenovan za nadškofa. Da v miru in molitvi preživi leta, ki mu jih je Bog še naklonil, se je preselil v zatišje v Gornjem gradu.

Politični pregled

Narodna skupščina in senat sta sprejela na svojem zadnjem zasedanju še zakon o «Rdečem križu kraljevine Jugoslavije», ki ureja razmerje te človekoljubne ustanove do naših oblastev. Nadalje so bili odobreni dogovori o delu in pomoči s Francijo, trgovinski sporazum z Belgijo in Madžarsko, trgovinski sporazum o prednostnem izvozu pšenice v Francijo in še nekaj drugih mednarodnih dogovorov. Obe zbornici sta sprejeli še zakon o verskem pouku, ki se z njim uzakonja že obstoječi sporazum med cerkvijo in državo. Verski pouk je po zakonu obvezen v osnovnih, meščanskih, srednjih in učiteljskih šolah. Nato sta bili obe zbornici odločeni do jesenskega zasedanja.

V zunanji politiki se pozna poletje, ki je povzročilo zastoj. Le Rusija se neumorno trudi, da sklene čim več prijateljskih pogodb. Sedaj sta priznali Španija in Rusija druga drugo. Nemčijo pa krmari Hitler z železno pestjo.

DOPISI

KONJICE. 6. t. m. se bosta vršila v konjiškem okraju dva velika shoda Jugoslovenske nacionalne stranke. Prvi shod bo v Vitanju ob 7. zjutraj, drugi pa v Konjicah ob 9. dopoldne. Obeh shodov se udeležijo gg. ministri za socialno politiko in narodno zdravje Ivan Pucelj in več narodnih poslancev.

MALA NEDELJA. Ker je nalič gasilsko tombolo preteklo nedeljo preprečil, se bo vršila v nedeljo 6. t. m. ob 15. uri na vrtu Kosijeve gostilne. Pridite k njej vsi od blizu in od daleč!

SV. BOLFENK PRI SREBIŠČU OB DRAVI. V minulem tednu je bil pokopan trgovec, gostilničar in posestnik g. Ivan Ra u. V vsem svojem življenju je bil pokojnik poštenjak v pravem pomenu besede, skrben oče in prijeten družabnik. Kot prepričan Jugoslovčan se je vneto udejstvoval pred vojno in po preobratu tudi v šolskih vrstah. Bil je vadiatelj in podnačelnik. Svojega pre-

pričanja ni nikjer tajil. Do dna svoje čiste in dobre duše je bil vdan narodni in državni misli, zato je tudi moral veliko žrtvovati in veliko pretrpeti v svojem življenju. Po svoji značajnosti in odkritosrčnosti je bil vzor človeka in moža trpina, ki mu je bila splošna blaginja več ko osebna korist. Mir in počitek njegovemu pepelu, njegovemu spominu in trpljenju slava!

SV. LOVRENC V SLOVENSkih GORICAH. Po dolgem času se zopet enkrat oglašamo od tu v «Domovini», da si ne bo kdorkoli mislil, da smo popolnoma zaspali. Prejšnji mesec smo ustanovilo Društvo kmetskih fantov in deklet imenom «Njiva», ki naj vzgojuje našo mladino v svobodni kmetski misli. V sedanjih slabih časih je za kmetskega fanta ali za kmetsko deklet zares težavno, izučiti se v kaki kmetijsko-gospodinski šoli. Zato pa nam naj daje kmetski pouk na novo ustanovljeno društvo, da se naučimo vsega tistega, česar je najbolj treba kmetskemu stanu. Kljub nasprotovanju pa smo prepričani, da naše sicer male, a trde prostorne bline nihče ne bo zlahka zdrobil.

ZGORNJA BESNICA. Naša občina je priljubljena izletna točka, zlasti vrh Sv. Jošt, s katerega je krāsen razgled. Prav tako slove tudi ostale vasi: Zgorija Besnica, Spodnja Besnica, Javornik, Pševno, Rakovec in Zabukovje, ki nudijo poleg razgleda še druge zanimivosti. Zgornja Besnica se ponaša z lepim, 30 m visokim slapom, zdravilnimi Rimskimi toplicami in podzemeljsko jamo s krasnimi kapniki. Že lani se je osnoval v okviru občinske uprave tujsko-prometni odsek, ki pridno deluje. Njegova skrb je, preskrbeti izletnikom, ki so se pričeli že v prejšnjih letih zanimati za naše kraje, stanovanja kakor tudi vse ostalo. Letos je na razpolago osem sob s posteljami, s hrano ali brez nje. Na razpolago je tudi pet gostiln. Pisarna tujsko-prometnega odseka je v Rakovci št. 32, tri minute od postajališča Sv. Jošta, kjer se dobivajo vsa zaželenja podrobna pojasnila.

GOSPODARSTVO

Sejmi

7. avgusta: Ribnica, Kranj, Martjanci, Spodnja Polskava, Novo mesto, Draškovec;

8. avgusta: Kamnik, Studence;

Ko se je razkadilo, so ugledali ob zidu tlečo blagajno. Ostal je le še kup žerjavice. Vnel se je tudi stol, ki je pa zgorel le do polovice.

Orožniki so sestavili zapisnik. Ugotovili so, da je stala omarica preblizu cevi, od katere so se vneli spisi, zloženi na blagajni. Tukaj je pričelo najprej goreti.

Na vprašanje, koliko denarja je zgorelo, je pokazal Vintar orožniku blagajniško knjigo. Orožnika je zanimal le končni znesek. «Uuu, lepa vsota! Škoda denarja!» je vzkliknil ob sklepnih številki.

«Škoda!» je vzdihnil poštar. «Na nevarnost sem opozoril pred časom celo poštnega nadzornika in tudi župana. Toda nihče se ni zmenil za moje opomine.»

«Zakaj niste prestavili peči ali blagajne?» je omenil orožnik. «Lahko bi bil bolj previdni.»

«Nesreča, kaj hočemo!» je ternal poštar. «Usoda!»

Sestavili so zapisnik ter ga podpisali. Nato so uradno zaprli sobo in obvestili poštno ravnateljstvo, ki naj podvzame nadaljnje korake.

Novica o požaru na pošti je hitela od vasice do vasice. V Bukovje je prispela šele pozno popoldne. Čotar se je prestrašil. Srce mu je pričelo nemirno utripati.

Tistega, kar je bil obljubil Murnovemu Jožetu, doslej še ni izvedel. Ni se mogel odločiti. Kako naj zavrže toliko denarja? S čim bo nadomestil nade v boljšo bodočnost?

In vendar! Jožetu se ne sme odreči zaradi Ančke. Novica, ki je prispela z Rovišja, ga je priganjala, naj nikar ne odlašaj. Zaslutil je temno ozadje.

Spričo nevarnosti se ni mogel več ustati. Pograbil je v predpasnik ponarejene bankovce ter jo ubral proti Babniku. Tam je našel Šimenca in Potokarjevega Lojzeta v živahnem razgovoru.

«Tukaj jih imate!» — Čotar je stresel bankovce prednje na mizo.

«Ali noriš?» so ga prebadali s srpmi pogledi, za katerimi se je skrivala bojazen.

«Tukaj je denar — ves, kar ga je prišlo name... Jaz ga ne maram...»

Babnik in Lojze sta osupnila. Šimenc se je začel hudovati: «Osel, kar si vzel, je tvoje... Mi ne maramo tvojega denarja... Ali meniš, da se boš tako izmazal? Presneto se motiš!»

«Denar je tukaj, pa ga denite, kamor hočete», je rekel odločno. «Nazaj ga ne vzamem... Nimate tako sladke besede in tudi ne tako silne grožnje...»

Šimenc ga je zavrnil: «Čemu si pa prišel v našo družbo? Kdo ti je prigovarjal? Ali veš, s kakšnim veseljem si sprejel prve bankovce?»

«Z istim veseljem vam jih tudi vračam. Preštejte! Nobenega nisem zamenjal. S takimi posli se nisem ukvarjal.»

«Čotar, kdo te je nahujskal?» je hotel vedeti Babnik. «Kaj te je tako naglo izpremenilo?»

«Srečala me je pamet... Spoznal sem nevarnost...»

«Izdajalec!»

Šimenc mu je očital: «Čotar, ti si nevaren človek! Naposled nas boš ovadil... Ali veš, da te imamo pravico ustreliti?»

«Kar sproži! Videl boš, po čem bo dišalo...»

«Glej, da ne boš komu česa zinil!» ga je opozoril Babnik.

«Zaradi mene delajte, kar hočete. Z vami nimam več nobenega stika. Opravili smo za vedno. Zbogom!»

Čotar je odšel z lahkimi koraki. Odložil je mučno breme. Za njim so divjale robate psovke.

Poštni nadzornik je prispel na Rovišje s strogim uradnim obrazom. Skrbno je prebrskal pepel in ogorke pogorele blagajne. Med njimi je našel nekaj drobnih ostankov zgorelih bankovcev. Pretipal jih je s prsti in ogledal proti solncu. Nato je nagubančil čelo. Drobne kosce papirja je spravil v ročno torbo.

Na Rovišju so začeli šušljati: «Čemu je vzel nadzornik ožgane ostanke bankovcev, ki nimajo vendar nobene veljave. Iz različnega ugibanja je nastalo naposled mnenje, da bodo vsi ti koščki uradno preiskani.»

Očitno poparjen je čakal poštar Vintar usodnega izida preiskave»

(Dalje prihodnjik.)

9. avgusta: Radeče, Ljutomer, Žužemberk;
10. avgusta: Slovenjgradec, Rac-Kaniža, Brežice,
Turnišče, Dole, Trava, Železniki, Ig, Gornja
Lendava, Rovte, Sv. Lovrenc, Kamna gorica,
Sv. Lovrenc na Dravskem polju, Podčetrtek;
12. avgusta: Sv. Jurij ob južni železnici.

Tedenski tržni pregled

ŽIVINA. Na zadnjem mariborskem sejmu se je plačevalo: za vole debele po 4 do 4.60, pol-debele 2.75 do 3.75, za rejo 3 do 3.75, za bike za klanje 3.50 do 4, za krave: za klanje 2.50 do 4, plemenske 2.50 do 2.75, klobasarice 1.30 do 2, mložne 3.25 do 3.50, breje 3.25 do 3.50, za mlado živino 3 do 4.25, za teleta pa 4 do 5.50 Din za kilogram žive teže. — Svinje so dosegle na ptujskem sejmu 6.50 do 9 Din za kilogram žive teže.

HMELJ. Stanje nasadov se pri nas kakor tudi drugod povsod nadalje popravlja in obeta vedno boljše pridelke, nevarnost peronospore pojema, le v Češkoslovaški in Nemčiji se obeta ušivo leto. Mimo tega vlada v žateškem okolju prav huda suša.

Vinsko tržišče v dravski banovini. Vinska kupčija v dravski banovini sicer tudi v drugi polovici julija ni povoljno napredovala, posebno ne pri vinskih trgovcih, cene pa so le postale čvrstje, osobito za rdeča vina (cviček), katerih zaloge so se že precej skrčile, tako da so cene pri pridelovalcih že višje kakor pri vinskih trgovcih. Cene bodo najbrž še bolj poskočile, ker bo letošnji vinski pridelek vsekako manjši od lanskega in morda tudi slabši. Glede kakovosti pa sedaj še ni moči nič gotovega sklepati. Pri sedanjem lepem vremenu se trta krepko razvija in bo zamujeno še dokaj nadomestila. Tudi boleznim uspešno kljubuje. Cene za srednja, bela, kmečka vina se gibljejo med 2.80 do 3.30 Din, za rdeča pa 3.50 do 4.50 Din za liter. Dobivajo se sicer tudi cenejša vina, toda v malih množinah in bolj šibko blago. Izbrana, finejša vina so seveda dražja.

Vrečnost denarja

Na naših borzah smo dobili v devizah (k spodnjim tečajem se naj prišteje še premija 28.5 %):

- 1 nizozemski goldinar za 23.12 do 23.33 Din;
- 1 nemško marko za 13.61 do 13.74 Din;
- 1 ameriški dolar za 41.78 do 42.14 Din;
- 100 francoskih frankov za 224.29 do 225.40 Din;
- 100 češkoslovaških kron za 170 do 170.65 Din;
- 100 italijanskih lir za 302 do 304.08 Din.

Avstrijski šiling se je prodajal v zasebnem kliringu po 8.85 Din. Dolar se prodaja po 54 Din s premijo vred.

Vojna škoda se je trgovala po 225 do 226 Din, investicijsko posojilo pa po 46 do 48 Din.

Kratke vesti

— **Podpore učencem kmetijskih in gospodinjskih šol.** Sreski kmetijski odbor za srez Maribor, desni breg, bo podelil devet štipendij učencem kmetijskih šol in tri štipendije učenkam kmetijskih gospodinjskih šol. Prošnje, kolkovane s 5 dinarji, se naj vložijo do 10. t. m. Prošnji je priložiti izkaz o velikosti posestva in obvezo staršev, da ostane učenec ali učenka po šolanju na domačem posestvu in ne odide v službo. Štipendije se bodo priznale le sinovom in hčeram gospodarjev iz sreza Maribora, desnega brega.

— **Elektrifikacija gorenje Savske doline.** Kranjske deželne elektrarne nameravajo zgraditi elektrovod 10.000 voltov od transformatorske postaje na Dovjem do Rateč ter tri transformatorske postaje — v Gozdu za 20 KWA, v Kranjski gori za 50 KWA in v Ratečah za 30 KWA — in krajevno omrežje.

— **4-1 milijarde lir primanjkljaja** izkazuje italijansko državno gospodarstvo za proračunsko

leto 1932./1933. Notranji dolg Italije znaša 97 milijard lir, obtok bankovcev pa 13 milijard.

— **Komisije za pregled sadja pri izvozu.** V «Službenem listu kraljevske banske uprave dravske banovine» z dne 22. julija je objavljena odredba bana dravske banovine, s katero se postavljajo komisije in komisarji za pregled izvoznega sadja. V komisiji v Celju so gg.: predsednik sreski kmetijski poročevalac v Celju, namestnik Miloš Levstik, nadučitelj v p., Miklavžev hrib pri Celju, član Fran Goričan, posestnik v Višnji vasi, pošta Vojnik. V komisiji v Mariboru so gg.: predsednik sreski kmetijski poročevalac za srez Maribor, levi breg, namestnik in član Fran Aplenc, instruktor vinarske in sadjarske šole v Mariboru, člani pa Fran Fras, župan in ekonom v Dobrenju, Josip Blažević, ekonom v pokoju v Studencih, in Anton Kerenčič, župan in ekonom na Ranci. V komisiji v Ptujju so gg.: predsednik Josip Zupanc, sreski kmetijski poročevalac v Ptujju, člana pa Ludovik Sagadin, tajnik cestnega odbora v pokoju v Ptujju, in Ivan Kosi, sreski kmetijski poročevalac v pokoju v Podgoricah pri Veliki Nedelji. V komisiji v Murski Soboti so gg.: predsednik sreski kmetijski poročevalac v Murski Soboti, član in namestnik Albert Dular, ekonom na kmetijski šoli v Rakičanu, in član Avgust Kampl, trgovec v Nuskovi, pošta Rogaševci. V komisiji v Novem mestu so gg.: predsednik sreski kmetijski poročevalac v Novem mestu, člana Fran Filipič, pomočnik sreskega kmetijskega poročevalca, in Fran Malasek, profesor na kmetijski šoli na Grmu. V komisiji v Ljutomeru so gg.: predsednik sreski kmetijski poročevalac v Ljutomeru, član in namestnik Avgust Lukačič, načelnik železniške postaje v Ljutomeru, in Jože Bratuš, posestnik in drevosničar v Ljutomeru. Poleg tega so postavljeni komisarji za sreze Ljubljano, Logatec, Kranj, Radovljico, Kamnik in za 30 posameznih nakladalnih postaj.

DOMAČE NOVOSTI

* **Nj. Vel. kralj Aleksander** se je preselil v svojo poletno prestolnico na Bledu. Na poti tja je ljudstvo blagega vladarja povsod živahno in pri srčno pozdravljalo.

* **Kraljev dar Liki.** Nj. Vel. kralj je odredil, naj se v Korenici zgradi na njegove stroške bolnišnica s šolsko polikliniko in kopalščem.

* **Pomočnik bana dravske banovine, gospod dr. Otmar Pirkmajer,** častni občan cvetkovske občine. Odbor občine Cvetkovec v ptujskem srezu je v seji z dne 23. julija izvolil gospoda dr. Pirkmajerja v priznanje zaslug za državo in občino za častnega občana. Odbor se je oziral pri tem na njegovo delovanje, ko je bil okrajni glavar v Ptujju in je nesrečnim posestnikom, katerim je Drava razdrila zemljišča in uničila domove, izposloval podpore. Nadalje je kot veliki župan v Mariboru z denarnimi prispevki omogočil zgradbo postajališča v Osluševcih, enako je kot sedanji banov pomočnik uvidel potrebo, da se zgradi cesta Osluševci-Stojnci, ter je to namero podpiral do njenega uresničenja. Odbor nadalje ni prezrl delovanja imenovanega gospoda v ministristvu za notranje posle, v katerem je pobudno sodeloval pri upravnih zakonih. Vse navedene okolnosti kakor tudi priznana naklonjenost in uvidevnost so napotile odbor, da ga je soglasno izvolil za častnega občana. Naglasiti je treba, da je to priznanje izposloval izvoljeni odbor, torej zakonito ljudsko zastopništvo. K zaslužnemu priznanju našemu odličnemu upravnemu strokovnjaku toplo čestitamo!

* **Biserna maša v Novem mestu.** Šestdesetletnico mašništva je praznoval v Novem mestu prejšnji četrtek upokojeni župnik g. Jože Rome, doma iz Višnje gore. Biserni mašnik je za Novomeščane še posebno znamenit, ker ima razen zaslug, ki si jih je pridobil po raznih krajih kot dušni pastir, tudi to, da je ustanovil v družbi pokojnega tiskarja J. Krajca, ožeta gimnazijskega profesorja g. Janka Krajca, prvi dolenjski list, «Dolenjske

novice», pri katerih je nato seveda sodeloval. Redke cerkvene proslave, ki jo je jubilat praznoval v kapiteljski cerkvi ob obilni udeležbi domoče in ostale duhovščine, so se udeležili tudi duhovniki nemškega viteškega reda z g. superiorjem patrom Valerijem Učakom. Čestitljivemu starčku, ki je kljub svojim 85. letom še svež in čil, čestitamo k lepemu jubileju!

* **Otroci naših izseljencev v Nemčiji** zaradi pomanjkanja zadostnih denarnih sredstev ne pridejo letos na letovanje v domovino. Vsem tistim, ki so se na prošnjo izjavili, da bi prevzeli kakega otroka, najlepša hvala!

* **Ne hodite zaradi dela v mesta!** V Ljubljano prihajajo venomer številni ljudje z dežele, iz vseh mogočih kotov dravske banovine, a tudi od vseh povsod drugod v državi. V mestu in njega okolici iščejo dela, ki ga pa seveda sploh ne morejo dobiti. Le redkokdaj se posreči komu, da preskoči vrste brezposelnih in se ga vsaj začasno zaposli, kakorkoli že. Množice drugih pa tava po mestu in ko jim poidejo sredstva, ki jih imajo zdoma, se hitro navadijo na prosjačenje, ki vobče zelo ubija moralo našega delavskega človeka. V letošnjem poletju je bilo prijetih v Ljubljani skoraj 1000 ljudi, ki so jih morali, ker so bili brez sredstev in niso mogli dobiti dela, odposlati v njihove domačije s prisilnimi potnimi listi in na stroške pristojnih občin.

* **Pazite na otroke!** V Gomili pri Središču je utonil nedavno osemletni sinček Janeza Fekonje, viničarja ormoške graščine. Padel je v betonsko cisterno. Drugi dan šele ga je našel po naključju lastni oče, ki mu je padlo vedro v vodnjak.

* **Velik shod JNS v Skocijanu pri Turjaku** dne 6. t. m. bo združen s tekmo žanjic, ki jo priredi Društvo kmečkih fantov in deklet. Na ta veliki kmečki praznik so povabljeni gg. minister Ivan Pucelj, ban dr. Marušič, narodni poslanci Koman, dr. Rape in Mravlje, župnik Barle, predsednik Zveze kmečkih fantov in deklet Kronovšek in drugi. Prireditveni odbor vabi vsa okoliška društva in vse krajevne organizacije, naj se z vozovi in zastavami udeležijo slavnostnega spreveda, pri katerem bo igrala godba na pihala iz Št. Jurija.

* **Shodi JNS v ptujskem srezu.** 6. t. m. se bo vršil shod pri Sv. Bolfeaku pri Središču ob 7. uri zjutraj, 13. t. m. pri Sv. Bolfenku v Slovenskih goricah ob 10. uri dopoldne, ob 15. uri pa v Selah pri Ptujju. Na shodih bo poročal narodni poslanec g. Lovro Petovar.

* **Odmevi šenčurskega procesa.** Sredi meseca septembra se bo vršila pred ljubljanskim okrožnim sodiščem velika kazenska razprava, ki bo tako rekoč zadnji odmev šenčurskih dogodkov. Državno tožilstvo je obtožilo 22 oseb, med temi kaplana Ivana Platišarja iz Komende, tri Brodarjeve deklet, več fantov, mož in žen zaradi zločina upora proti državnim oblastim, ker so nastopali nasilno proti mir vzdržujočim orožnikom. Razprava bo v nekdanji porotni dvorani in bo trajala več dni.

* **Sodna razprava proti bratoma Malijema** se bo vršila v Novem mestu sredi jeseni.

* **Umrli je v celjski bolnišnici** po vsem srezu znani sodni vnovčevalec in čenilec Josip Podpečan, posestnik v Galiciji. Naj počiva v miru!

* **Monštranca v Krki.** Ko so se trije fantje kopal v Krki pri Bršljinu poleg kamnoloma, kjer se izliva majhen potok v Krko, so globoko v vodi zapazili nekaj svetlega. Takoj so se potopili in našli razpadel lesen zaboj, v katerem je bila vsa razdrta baročna monštranca, dva majhna ciborija in dva keliha. Najdeni predmeti so morali ležati v vodi že več let, ker so obdani z apnencem, sicer so pa dobro ohranjeni. Kopalci so vse najdene reči izročili novomeški orožniški postaji. Očividno so bili najdeni predmeti ukradeni v kaki cerkvi, a ker jih tatovi niso mogli spraviti v denar, so jih vrgli v Krko.

* **Mutec je izpregovoril.** O čudovitem in hkratu žalostnem dogodku poročajo iz Braslovč. Pri nekem posestniku je že 33 let zvesto služil gluho-nemi hlapec Jožef Planko. Nikdar niso čuli od njegove različne besede. Te dni pa ga je zadela usod-

na nesreča. Padel je z lestve ter se do smrti pobil. Malo pred smrtjo je prišel k zavesti in pričel čisto lepo in razločno govoriti.

* **Pocenitev kruha.** Zagrebški peki so sami od sebe znižali cene kruhu povprečno za dinar pri kilogramu.

* **Dva tržaška svedrova** so zalotili te dni litij-ski orožniki pri vrtnanju občinske blagajne, v kateri je bilo 50.000 Din. Oba zločinca, Josipa Boštjančiča in Franceta Lebarja, so oddali v ljubljanske sodne zapore.

* **Nesreča na lovu.** 73letni upokojenec jeklarne v Guštanju Ferdinand Lasnik je šel te dni s svojim prijateljem na lov. Nenadno se je sprožila prijatelju puška in strel ga je tako nesrečno zadela v hrbet, da je že čez dve uri umrl.

* **Spet peklenški stroj v vlaku.** V Gyekenyesu na Ogrskem je bil preteklo nedeljo predan v vlak, ki dospel v Koprivnico ob pol osmih, zavoj v obliki knjige in naslovljen na neko osebo. Ker se je železniškemu uslužbencu zdelo vedenje oseb, ki so zavoj predale, sumljivo, je o tem takoj, ko je vlak prispel v Koprivnico, obvestil policijskega komisarja, ki je zahteval, da se mu zavoj takoj izroči. Medtem ko je komisar s še dvema uslužbencema zavoj pregledoval, se je v njem spravljeno razstrelivo razletelo. Eksplozija je nevarno ranila komisarja in enega uslužbenca, tretji navzočni uslužbenec je bil pa na mestu mrtev. Zavoj sta oddala v vlak Edo Premec in Mijo Kralj, ki stalno prebivata na Ogrskem.

* **Nenadna smrt slovenskega orožnika v Bosni.** V Doboju je zadela med kopanjem kap orožniškega narednika Mirka Dobnika. S tovariši se je kopal in je ostal na sipini, dočim so tovariši odplavali na drugi breg. Zdajci pa so opazili, da leži ves posineli v vodi. Prihiteli so k njemu, toda bil je že mrtev, zakaj zadela ga je kap.

* **Konec sveta pričakujejo.** V vasi Kuli v Vojvodini živi bogat kmet Gjurko Jerkov, ki se bavi zlasti s svinjerejo. Te dni mu je svinja skotila prase, ki je imelo dve glavi in osem nog. Ko se je to po vasi razvedelo, so začeli prihajati k njemu ljudje in se križati pred čudno prikaznijo. Vsi so bili edini v tem, da je to znamenje, poslano od Boga, ki hoče s tem opozoriti ljudi na skorajšnji konec sveta. Od Jerkova so zahtevali najpravo zakolje. Ker Jerko ni tako praznoveren nego sovaščani, je poklical živinozdravnika, ki je mislil, da je najbolje, če pošlje Jerko žival v muzej. Ko so kmetje to slišali, so dvignili tak hrup, da je moral živinozdravnik žival takoj zaklati.

* **Smrtna nesreča.** V triglavskem pogorju se je pretekli teden pripetila smrtna nesreča. Dva mlada turista sta se vzpenjala po Tomiškovski poti navzgor, nenadno pa je 18letni železničarjev sin Marijan Grebenc omagal. Odpovedale so mu noge in je padel čez navpično skalo v globino. Bil je baje na mestu mrtev.

* **Pojasnjena smrt.** Pred senatom celjskega sodišča je bila te dni razprava proti Volčanjsku Antonu, 37letnemu posestniku in rudarju iz Pokleka, pošta Blanca, in njegovi ženi Neži, proti katerima je državno tožilstvo v Celju naperilo ovadbo, da sta ob koncu meseca decembra 1932. v Pokleku po dogovorjenem sporazumu in zrelem preudarku z arzetom iz koristoljubja zastupila 74letno preužitkarico Budnovo Marijo, da bi se rešila preužitnih bremen. Zastrupljenka je letos na novega leta dan umrla. Zaradi nedostajanja dokazov sta bila obtoženca oproščena.

* **Zalostna smrt.** Dvanajstletna hčerka delavca Filipa Strojana se je v Smedniku pri nakladanju stelje vbodla z vilami v levo koleno. Vbodljaj se je komaj videl, zato oče ni polagal važnosti na nezadno rano. Čez štiri dni pa se je pokazalo, da si je hčerka Marija pri vbodu zastupila kri. Leva noga ji je začela močno otekati. Po zdravnikovem nasvetu so jo odpeljali v ljubljansko bolnišnico, kjer pa ji noge niso mogli več rešiti. Pred dnevi je umrla. Starši jo bodo zelo pogrešali, ker je bila pridna pri delu in najmarljivejša učenka v šoli.

* **Konj je roko odgriznil.** 28letna služkinja Alojzija Ostankova je v Trahinju, občina Naklo,

krmila konja, ki zelo rad grize. Konj ji je odgriznil desno roko do zapestja.

* **Moža raztrgalo v pričo žene.** Na postaji Humu na progi Mostar-Dubrovnik se je pripetila predzadnja sredo zvečer huda nesreča. Železniški zvaničnik Milan Kostič je zapisoval številke tovornih vagonov, njegova žena pa je bila pri oknu železničarske hiše, kjer je Kostič stanoval. Žena je moža še opozorila, naj se umakne, toda Kostič je mislil, da ga osebni vlak ne bo zadel. Lokomotiva ga je pa zgrabila in razmesarila.

* **V Zagrebu je preteklo nedeljo snežilo.** Po silni vročini so tudi v Zagrebu ta dan nepričakovano dobili hladno vreme. Toplina je tako močno padla, da je med dežjem nekaj časa naletaval sneg.

* **V smrt zaradi bolezni.** V Radvanju pri Mariboru je vzbudil splošno pozornost nenaden obupen korak 49letnega posestnika Petra Pristernika, ki so ga našli domači v shrambi za žito visečega na vrvi. Na vik in krik, ki so ga zagnali ob pogledu na visečega gospodarja, so prihiteli sosedje, ga takoj sneli in ga skušali obuditi k življenju. Toda vsi naporji so bili zaman. Pristernik je bil dober gospodar in ni imel v zakonu otrok. Bolehal je že dolgo na hudi srčni napaki, ki je bila menda vzrok njegove nenadne smrti.

* **Življenje ali denar.** Pred mariborskim velikim senatom se je zagovarjal pretekli teden zaradi izvršenega ropu 29letni Jože Lovenjak iz Dolnjih Slavečev pri Murski Soboti. Obtoženec je šel v mesecu aprilu letos proti domu s Petrom Očkom. Oba sta ga imela nekoliko pod kapo. Kar na lepem se je Očko spotaknil, a Jože je hitro izrabil priliko, pokleknil na padlega in mu zagrozil: «Sedaj te bom preiskal, pa glej, da se pušiš, drugače bo tvoja smrt.» Peter se je res pustil preiskati in Jože mu je vzel denarnico in uro, za kar je dobil sedaj osem mesecev strogega zapore in dve leti izgube časti.

* **Grozna smrtna nesreča.** Predpretekli teden proti večeru je vodil v Dornovi pri Ptuj 77letni posestnik Blaž Prosenjak na vajejih poldrugo leto staro žrebe po dvorišču. Vajeti si je privezal na levo roko, misleč, da bo žrebe tako laže ovladal. Žrebe pa se je nenadno nečesa ustrašilo in zdirljalo. Starec je pri tem padel in se ni mogel več dvigniti. V divjem diru ga je vlačila žival dolgih 15 minut po dvorišču. Prihiteli domači so z veliko muko ujeli besnečo žival in rešili gospodarja. Toda bilo je že prepozno. Ubogi starček je bil po vsem telesu oblit s krvjo. Glava je bila na več krajih razbita, nos zlomljen in s telesa sta visela meso in koža kar v kosih. Grozno razmesarjenega moža so prenesli v sobo, kjer pa je po eni uri strahovitim poškodbam podlegel. Pokojnik je bil dober in občespoštovan gospodar.

* **Obsojeni vlomilci.** Na velikonočno nedeljo je bilo vlomljeno v pisarno carinskega posredništva firme Jaklič v Mariboru. Iz navrtane blagajne so bili tatovi odnesli 64.752 Din gotovine, par briljantnih uhanov v vrednosti približno 30.000 dinarjev in nekaj zlatnine. V celoti so povzročili nad 100.000 Din škode. Oblastva so prijela kmalu kot krivce brata Novaka in njuno mater. Te dni so bili zaradi tega vloma obsojeni: Otmar Novak na šest, Karel Novak pa na pet let robije. Pa tudi mater Terezijo je spoznal kazenski senat za krivo ter jo obsodil na šest mesecev strogega zapore in na 200 Din denarne kazni, toda le no gojno za pet let.

* **Nenadna smrt.** 25. t. m. je nenadno preminil od srčne kapi zadet zaslužni in ugledni tržan in posestnik, bivši kovaški mojster, gospod Franc Ivanc, star 66 let. Pokojnik je bil dober mož, skrben oče in vzoren gospodar. Posebno je ljubil svoje gorice. Bil je 30 let občinski odbornik in župan. Blag mu spomin, žalujočim naše iskreno sožalje!

* **Dragocen zaklad v gozdu.** Hitro se je ujel vlomilec, ki je pred kratkim vlomil v Taborski ulici v Mariboru ter odnesel iz zaklenjenega stanovanja ročno blagajno s hranilnimi knjižicami, zlatnino in gotovino v skupni vrednosti 20.000 dinarjev. Po raznih znakih je policija sklepala, da je imel pri vlamu svoje prste vmes neki mladič

iz Studencev, ki je prišel šele pred mesecem dni iz kaznilnice. Iz zasede sta ga ujela dva detektiva. Skraja je vse tajil, potem pa se je omeščal in peljal policijska agenta v Pobreški gozd, v katerem je zakopal blagajno z vso njeno vsebino kakih 500 korakov proč od Gozdne ulice. Dragoceni zaklad so prenesli na policijo in ga bodo vrnili lastniku, nepoboljšljivi mladič pa je romal zopet za zamrežena okna.

* **Velika družinska žaloigra.** Na Trebčah pri Sv. Petru pod Svetimi gorami sta živela zakonca Franc in Marija, Domitrovič zelo siromašno. Čeprav sta bila oba pridna, jima ves trud ni toliko zalegel, da bi mogla preživljati številno družino. Njun zakon je bil naruč blagoslovljen z osmimi otroki. Tako velika družina ju je spravila v sedanjem času pomanjkanja in nezaposlenosti v obupno stanje. V zadnjem času sta le z največjim naporom mogla sebe in družino skomno preživljati. Prejšnjo nedeljo pa je baje Domitroviču odpovedal dosedanji delodajalec. Potrt in zbežan se je odpravil mož domov, kjer je takoj poiskal ženo Marijo in ji povedal, kaj se mu je pripetilo. Zdajci se je obup pri obeh nesrečnih zakoncih izprevrigel v srd in se razvil v medsebojno prerekanje. Tako se je zgodilo, da je razburjeni mož med preprirom udaril ženo z težkim polenom po glavi. Pri tem ji je prelomil kost na dnu lobanje in bedna žena je v četrti ure izdihnila. Toda s tem še ni bila žalna igra završena. V duševni zmedenosti in v obupu se je mož takoj po uboju žene obesil na drevesu, oddaljenem kakih 150 m od bivališča. Obe trupli sta bili prepeljani v mrtvašnico pri Sv. Petru pod Svetimi gorami, doma na so ostali gladni in objokani otroci.

* **Obsodba trškogorskih roparjev.** V Novem mestu se je končala te dni razprava proti roparjem, ki so v noči na 24. marca napravili drzen roparski pohod v Zdinjo vas, kjer so vdrli v hišo posestnice Marije Pančeve in jo oropali. Po ropu so zločinci vlomili še v dve zidnici, kjer so popili okrog 10 litrov vina in pokradli več viničarskega orodja. Naposled so poiskali svojo srečo še pri posestniku Papežu, ki pa jih je pregnal od hiše s strelom iz puške. Ze pri prvi razpravi so vsi obtoženci odločno zanikali svojo krivdo, samo peti njihov tovariš Alojzij Košlar je odkrito priznal zločin in potrdil navedbe obtožbe. Sodišče je obsodilo 30letnega Franceta Žagarja iz Golenšaka na osem let ječe in trajno izgubo častnih pravic, 44letnega posestnika Josipa Goloba iz St. Petra na tri leta in šest mesecev ječe in izgubo častnih pravic za dobo kazni, 30letnega delavca Frana Jerača s Trške gore na štiri leta in šest mesecev ječe, 20letnega Antona Potočarja na dve leti in en mesec ječe, 24letnega zidarskega pomočnika Alojzija Košlarja pa na eno leto in dva meseca ječe.

* **Ogenj je uničil v Dražencih pri Ptuj 20letnega posestnika Andreju Klanečku gospodarsko in stanovanjsko poslopje, oboje pod slamnato streho. Z veliko težavo so rešili le živino, a vse drugo je postalo žrtev ognja. Na kraj nesreče so prihitali ptujski gasilci, ki pa so imeli velike težave, ker ni bilo vode. Posrečilo se jim je ogenj omejiti. Škoda znaša 40.000 Din, ki je le do polovice krita z zavarovalnino. Ogenj je bil najbrž nadtaknjen.**

* **Obstreljen.** V Jiršovcih so neznanzi obsretili 26letnega posestnikovega sina Srečka Rojka. Strel ga je zadela v glavo nad levim očesom in mu je krogla obtičala v lobanji. Nevarno ranjenega so odpravili v ptujsko bolnišnico.

* **Oče zabodel sina.** Kmečki fant Janez Vidovič iz Slatine v Haiozah je prišel predpreteklo nedeljo s svojim očetom navzkriž. Ker je bil oče nekoliko vinjen, je v prepiru segel po nož in zabodel sina v desno stran prsi. Hudo poškodovani Janez je bil prepeljan v ptujsko bolnišnico.

* **Nenadno oslepel.** V Podbrdu pri Braslovčah je nedavno izgubil 78letni posestnik J. Hribernik vid. Ko je sedel na dvorišču, je naenkrat začutil silovit pritisk krvi v glavi in se je onesvestil. Ko se je prebudil, ni več spregledal. Odvedli so ga k zdravniku, ki je ugotovil slepoto.

* **Strela ubija.** Posestnik Pirnat iz Senuš pri Krškem je imel prejšnji teden na približno 300 m od doma oddaljenem polju pšenico. Ko je opazil bližajočo se nevihto, je v spremstvu sinčka Jožka hitel po suho pšenico, katero je z dvema kravama srečno pripeljal že na domače dvorišče in ustavil pri podu. Medtem ko je hitel sam nazaj po izgubljeni snop, je sinček držal na vrvi vpreženi kravici. Nekaj hipov nato je okolico pretresel udar strele in ko se je Pirnat vrnil na dvorišče, se mu je nudila grozna slika. Na tleh poleg voza so nepremično ležali od strele ubiti Jožek in obe kravi.

* **Na vasovanju zaboden.** Iz Cerknice so te dni pripeljali v ljubljansko bolnišnico čevljarskega pomočnika Franceta Štruklja. Odšel je bil ponoči v družbi svojega brata na vas. Kmalu se je zbrala tam večja fantovska družba, ki se je začela okrog treh zjutraj pripraviti. Razvnel se je krvav pretep in je obležal Štrukelj na tleh, osemkrat zaboden z nožem v hrbet, vrat in glavo. Štrukljevo stanje v bolnici je precej hudo.

* **Sosed soseda sunil z nožem.** V Veliki Loki se je sporekel 32letni posestnik Ignacij Strah s sosedom, ki ga je nato sunil z nožem v levo stran prsi.

* **Z nožem v srce.** 60letni Janžič Janez, kočar v Zgornji Loznici, si je pred dobrim tednom v navalu duševne zmedenosti pognal v srce velik kuhinjski nož in v nekaj minutah izdihnil. Pred dvema letoma je padel s skednja. Od tedaj je vedno tožil, da ga boli glava in da se mu včasih meša. Tudi tisti dan se mu je zmešalo, da je začel naenkrat plezati po drevesu in po strehi. Ljudje so ga opazili in ga s težavo spravili z drevesa, a zvečer se je zabodel.

* **Ustreljen begunec.** Anton Smid iz Mojstrane je pobegnil od vojakov ter se dalje časa skrival v Karavankah. Prejšnjo nedeljo zgodaj zjutraj je hotel nad Korenskim sedlom pri Kranjski gori prekoračiti mejo visoko nad prelazom. Graničar, ki je bil tam na straži, ga je pozval, naj obstoji, ker pa se pozvanec ni odzval, je ustrelil. Begunec je obležal na mestu mrtev in so ga drugi dan pripeljali v rakvi v dolino.

* **Nesreča na kolodvoru.** Ožbaita Colmajer, star 51 let, hlapec v Trziču, je imel opravka na tržiškem kolodvoru. Po čudnem naključju je prišel pod voz, ki ga je povozil. Ponesrečenca so s precejšnjimi poškodbami na rokah, nogah in po životu prepeljali v ljubljansko bolnišnico.

* **Napadi pijanih fantov.** V podgorjanski vasi Gornji Težki vodi so se zadnje nedeljo zvečer izredno hudo spopadli pijani kmečki fanti z dvema orožnikoma. V vasi je bilo žeganje, na katero je prišlo obilo ljudstva iz vseh sosednih vasi. Gruča fantov se je zbrala v hiši posestnika Antona Cimermančiča, kjer so popivali. Ko sta prišla orožnika iz Vinje vasi v Gornjo Težko vodo, so ju fantje pričeli sramotiti in žaliti. Orožnika sta prijela kolovodjo, a fantje so navalili nanju. V težavnem položaju sta orožnika pograbila orožje in se branila. Eden izmed njiju je Jožeta Muhiča iz Jurne vasi zabodel z bajonetom v desno nogo. Ker pa razgrajči še niso odnehali, sta orožnika v skrajni sili proti njim trikrat ustrelila. 28letni posestnik Anton Brule iz Stopič je bil pri tem zadet v desno stran prsi. Šele ko je došla pomoč iz Novega mesta, se je posrečilo napraviti red. 18 fantov je bilo prijetih in izročenih novomeškemu sodišču, ranjena Brule in Muhič pa sta bila prepeljana v bolnišnico usmiljenih bratov v Kandijo.

IZ POPOTNIKOVE TORBE

PRVI MUROPOLJSKI KMETSKI PRAZNIK.

L j u t o m e r, konec julija.

Priprave za naš prvi kmetijski praznik, ki se bo vršil v nedeljo 3. septembra na Cvenu pri Ljutomeru, so v polnem teku. K sodelovanju so povabljeni vsa gospodarska, prosvetna, dobrodelna in viteška društva v srezu. Protektorat nad

vso prireditelji je prevzel naš stari prijatelj in zagovornik kmečkih težav g. dr. Miroslav Ploj. Na dan praznika bo priredila dopoldne konjerska zadruga na Cvenu veliko slavnostno zborovanje, da proslavi 25letnico svojega obstoja. Na dirkališču bo razstava konj in goveje živine. Tukaj bomo pokazali, kako visoko smo povzdignili živinorejo na murskem polju. Popoldne pa bo velika konjska dirka, ki jo priredi društvo «Kolo jahača in vozača v Ljutomeru». Te proslave kmečkega dela se udeležijo gg. minister Pucelj in več narodnih poslancev. Vse obeta postati veliko slavje kmečke stanovske misli. Nanje vabimo sosedje Prekmurce, brate Hrvate in vse stare prijatelje in znance od blizu in od daleč. Podrobni spored prireditve bomo priobčili pravočasno. Polovična vožnja po železnici je dovoljena.

PREKMURSKI GLASNIK

Octovo kislino je pil. Huda nesreča se je pripetila pretekli četrtek v Rahovcu, kjer so pustili starši triletnega sinčka Stipana Košalina samega doma. Deček se je po njihovem odhodu prebudil in je hotel oditi iz hiše, pa so bila vrata zaklenjena. Postal je žejan. Opazil je steklenico, ki pa je bila napolnjena z octovo kislino. Misleč, da je v nji voda, je napravil nekaj krepkih požirkov in kmalu v strašnih mukah izdihnil. Starši so ga našli doma mrtvega.

Lastno ženo je utopil. Zakonca Spilakova iz Male Polane sta preteklo soboto pripeljala v Lendavo z vozom zrnje v mlin. Z vozom sta zavila po začasnem potu proti domu ob potoku Črncu. Zakonca sta se ves čas pripravila na vozu, dokler ni prišlo med njima do dejanskega spopada. Ker je bil mož močnejši in je žena menda slutila nevarnost, je skočila z voza in hotela uteči čez potok. Mož je pustil voz in skočil za njo. Na sredi potoka je prišlo med njima do ponovnega ruvanja. Najprej je padel v vodo mož in obležal pod ženo, vendar pa se mu je posrečilo prevladati njo in jo spraviti podse. Nesrečnik je ženo tako dolgo tiščal v vodo, da se je zadušila. Krave so med tem odšle precej daleč z vozom proti domu in Špilak je stekel za njimi, pustivši ženo kar v vodi. Doma je deloma povedal, kaj se je zgodilo spotoma. Odpravil se je nato z otroki nazaj k ženi. Ves dogodek so opazovali pastirčki, ki so bili v bližini. Tudi nekaj starejših ljudi je bilo zaposlenih z delom tam blizu, vendar ni nihče slutil, da se utegne zgoditi kaj tako strašnega. Ko pa je Špilak stekel za vozom, so vendar šli gledat, kaj je z njegovo ženo. Našli so mrtvo v vodi. O dogodku je bilo takoj obveščeno lendavsko orožništvo, ki je bilo že tam, ko se je Špilak vrnil z otroki. Na vprašanje, stavljeno pokojnični hčeri, kje je oče, se je Špilak mirno oglasil: «Jaz sem!» Špilak je nato brez ovinkov priznal, da je krivec, ter navedel, da sta se s pokojnico stalno prepirala, česar ni mogel več prenašati. Špilak je bil skoraj 20 let v Ameriki in se je vrnil domov po vojni.

NAŠI NA TUJEM

VESTFALSKE TEŽAVE.

S e l m B e i f a n g, konec julija.

K večnemu počitku smo položili 30. maja gospo Brigito Oražnovo, rojeno Zupanovo, v starosti 63 let. Zapustila je moža in štiri odrasle otroke. Bodi ji lahka tuja zemlja, hudo prizadeti družini pa naše sožalje!

Razmere so tukaj še znerom slabe in še zmerom nam groze z izgonom. Zlasti smo bili razburjeni pred kratkim vsi tujci, saj se ni o ničemer drugem slišalo nego samo o izgonu in izgonu. Nekateri so bili že tako v strahu, da so začeli zagrinjala z oken pobirati in se pripravljati na pot v domovino. Zdaj je tisto grmenje malo ponehalo, a kako se bo reč končala, še ne moremo

vedeti. Mislimo pa, da ne bo tako hudo, saj pravi pregovor, da je ob velikem grmenju malo dežja. Brezposelni smo še vedno skoraj vsi, kar nas je že bolj starih. Nadejati se nam ni treba, da bi še kedaj kje kakšno delo dobili, ker ga še mladi ne morejo dobiti. Posebno slabo je za mlade fante. Mladim dekletom se včasih še posreči na deželji ali pa tudi po mestih najti kakšno službo. Naše razmere so res tako žalostne, da nas že kar groza stresa ob misli, da bodo naša društva propadla. Ljudje pravijo, da nima pomena društvu članarine plačevati, češ, saj bomo tako ali tako izgnani v domovino. Bog daj, da bi se to ne uresničilo, zakaj to bi bil prehud udarec za nas vse.

Combelle (Francija). Prosimo, naj nam odstopi malo prostora naš najljubši tednik «Domovina». Tukaj je zaposlenih precej Slovencev, ki kopljejo v rudniku črni diamant. V tem kraju se tujina močno dviga po vseh straneh, mi pa moramo vedno misliti, kako se bomo izžrpani do zadnje kaplje moči, povračali v staro domovino, med potjo proseči miloščine. Pokojnine se nam tu ni treba nadejati. Te dni je bil neki naš rojak zaradi bolehanja odpuščen iz dela. Kar je vplačal v bolniško blagajno in za starostno zavarovanje, je izgubil. Ker je brez dela, se bo vrnil v domovino, zakaj bolnemu človeku tu ni obstanka. Zanj smo nabrali rojaki s pomočjo sindikata lepo vsotico denarja. Vsem darovalcem sotrpino se s tem na tem mestu najsrčneje zahvalujemo, njihova solidarnost pa naj bo v zgled. Bodi vsakomur stotero in šisočero povrnjeno!

Slovenci v Ameriki. V Newyorku je bila uprizorjena zadnje dni meseca junija izvirna slovenska drama «Tolminec». Snov je vzeta iz življenja Slovencev v Italiji. — V Clevelandu je postal profesor kemije na univerzi Slovenec Karel Urankar. — V Ellwooth Cityju je podlegla srčni hibi 16letna Ivanka Kočevar. — V Buffalu je umrl 74letni Josip Vovk, doma v Conti vasi pri Novem mestu. — V Barbertonu je umrl 38letni Anton Rožman iz Matene vasi. V Ameriki je bival 20 let. — V Newyorku je umrl družini Valentina Vavpotiča 25letni sin Ivan. Podlegel je pljučnici, ki jo je dobil po operaciji slepiča. — V Imperialu je umrl trgovec in mesar Ivan Logar, star 55 let, doma v Vizgerjih pri Sv. treh kraljih. — V Chicagu je umrla Marija Petrovič, stara 74 let in doma v Ribniku v Beli Krajini. — V Clevelandu je umrla Helena Hočevar, rojena Zajc, stara 46 let in doma v Bistrici pri St. Rupertu na Dolenjskem. Zapuščica šest otrok in sestro. V Ameriki je bivala 26 let. — V Oregon Cityju je umrl Josip Zalar, star 21 let. Bil je operiran na slepiču, pa se mu je vnela možganska mrena. — V Johnstownu je umrla Angela Pristov, rojena Rovaneš, stara 26 let. — V Colorado Springsu je umrl 62letni Franc Starec, doma v Prigorici pri Dolenji vasi. — V Buenos Airesu je umrl Josip Koletič, doma v Dolu pri Opatjem Selu. Pobrila ga je bolezen, ki si jo je nakopal pri delu v plinarni. — V Rockspringsu je umrla Rozalija Šuster, doma pri Sv. Lenartu nad Skofjo Loko. V Ameriki je bivala nad 30 let. — V Denveru je v bolnišnici preminil za jetiko Josip Smuke, star 65 let. — V Ambridgeju je umrl po dolgi bolezni 71letni Josip Zetelj. — V Salidi je podlegla raku na želodcu Ivana Lovšin.

Banka Baruch

15, Rue Lafayette, PARIS

odpremlja denar v Jugoslavijo najhitreje in po najboljšem dnevnem kurzu. Vršiti vse bančne posle najkulantneje. Poštni uradi v Belgiji, Franciji, Holandiji in Luksemburgu sprejemajo plačila na naše čekovne račune: Belgija: št. 3064-64, Bruxelles; Francija: št. 1117-94, Paris; Holandija: št. 1438-66; Ned. Dienst; Luksemburg: št. 5967, Luxembourg. — Na zahtevo pošljemo brezplačno naše čekovne nakaznice.

ŽENSKI VESTNIK

Za kuhinjo

Jajca s papriko. Dve debeli čebuli drobno sesekljaj in jih prepraži na masti, nato jih zalij z nekoliko kapljicami kisa, dodaj za noževo konic paprike in dva drobna paračičnika ter vse skupaj malo duši. Potem dodaj četrt litra kisle smetane in po okusu osoli. Medtem pa skuhaj jajca, in sicer jih kuhaj samo pet minut, tako da se dajo sicer oluščiti, a so sredi rumenjaki vendar še malo mehki. Kuhana jajca olušči, jih zloži v toplo skledo in polij s paprikovo omako. Jed daj takoj na mizo. Zraven daj v kosih kuhani krompir, ki ga malo zabeli s sirovim maslom.

Žlikrofi (uložek za juho). Umesi testo kakor za rezance, samo k testu prideni za oreh sirovega masla in umesi nekoliko mehkeje testo. Testo razvaljaj prav tenko in razreži na majhne štirikote. Kuhano ali pečeno meso drobno sesekljaj ali zmelji na strojčku, meso prepraži na masti z malo čebule in petršilja. Nato položi na četverokote za oreh veliko kepico mesa, prepogni testo in ga dobro skupaj stisni ob kraju, da ne zleze meso ven. Zakuhaš jih v vreli juhi, a kuhaš jih četrt ure. Lahko pa pripraviš žlikrofe tudi s sadjem. Namesto mesa vzameš marelice, breskve, slive in drugo sadje ali pa mezgo. Sadje olupiš, razrežeš in zaviješ v testo, ki ga skuhaš v slanem kropu. Kuhano odcedi, zabeli s sirovim maslom in drobtinami ter po okusu tudi potresi s sladkorjem. Daš kot močnato jed na mizo.

Pljučna pečenka. Pljučno pečenko najprvo potolci s kladivom za meso. Nato oberi vso mast in kožice. Pečenko posoli, položi v pekačo in polij z razbeljenim sirovim maslom, pekačo pokrij, postavi na hladno in pusti tako vse do drugega dne, ko postavi pekačo z mesom v pečico in jo peci. Med pečenjem jo pridno s sokom polivaj. Kadar se sok pokuha, prilij večkrat malo juhe. Pečenka je gotova v poldruguri uri. Pečeno razreži na lepe kose, zloži na topel krožnik in polij s sokom. Zraven daš dušen riž z grahom ali če hočeš, tudi solato.

Praktični nasveti

GORENJSKI NAGELJNI.

Ko odcveto gorenjski nageljni, je čas, da skrbimo za nove potaknjence. Vse odcvetele cvete porežemo, zemljo lepo zrahljamo in po potrebi dodamo nekoliko nove prsti. Za potaknjence odrežemo lepe krepke vršičke in jih posadimo v zabojčke. V zabojček denemo na dno za štiri prste visoko fine kompostne zemlje, ki jo lepo poravnamo in nekoliko potlačimo, na vrh pa natresemo za štiri prste mivke (sviža, drobnega peska) in notri posadimo vršičke nageljnov tako, da so samo v mivki, in sicer poševno zataktnjeni.

Zabojček postavimo nato na senčnat, a zračen prostor, najbolje na vrtu pod sadno drevje. V treh do petih tednih se potaknjenci ukoreninijo v mivki in koreninice počasi predro v spodnjo plast, t. j. v zemljo, kjer dobijo zadosti hrane. Potaknjence lahko pustimo preko zime v teh zabojčkih in jih šele spomladi posadimo v posamezne lončke ali v druge zabojčke.

Vsekako pa moramo med razvojem koreninice skrbeti za vedno enako in zadostno vlago, ker le tako nam zanesljivo uspe vzgoja novih nageljnov.

DIHANJE USPAVA.

Najpreprostejše, obenem učinkovito in zdravju koristno sredstvo za usnavanje je, če se postavimo, preden ležemo, k odprtemu oknu in pričenemo počasi globoko dihati, dokler ne opazimo, da so se napeti živci utrudili. Nato se vležemo in s tem dihanjem nadaljujemo, obenem pa pričenemo posamezne dihe šteti. Učinek tega postopka je ta, da usnavamo z dihanjem in štetjem misli, ki so največji vzrok, da ne moremo zaspati.

Kako osnažimo oljnate slike. Stare oljnate slike, ki so po večini zaprašene, lahko sami osnažimo brez nadaljnega. Slika mora biti seveda cela, ker sicer jo pokvarimo, če je raztrgana ali drugače poškodovana. V skledo denemo nekoliko mlačne vode in sliko enostavno umijemo s šopom bombaža (bate). Lahko pa vzamemo tudi nekoliko prav redke milnice. Sliko umivamo tako, da jo položimo na mizo in jo z njene srede umivamo na vzven, nikakor pa ne narobe, ker je slika ob robovih navadno bolj umazana kakor po sredi. Če se narede na sliko mehurčki, smemo čim manj močiti, vsekako pa voda ne sme pronikniti do platna. Ko je slika tako umita in se nekoliko osuši, jo moramo prevleči s firnežem, ki ga dobimo v trgovini za take slike. Z njim prevlečemo sliko s širokim in mehkim čopičem, in sicer vedno v enakih črtah od enega konca do drugega. Če tako ravnamo, sliko lepo očedimo.

Zlate okvire slik osnažimo s tem, da jih rahlo zdrgnemo s suho soljo. Tudi s stolčenim beljakom, kateremu dodamo nekoliko soli, zelo lepo osnažimo okvire.

Da ostane stanovanje hladno in da ne vhaja podnevi vročina v sobe, ravnajmo tako-le: Zjutraj temeljito prezračimo sobe, najbolje s prepihom. Potem zagrnilo zavese ali spustimo polkna, da je v sobi tema. Okna odprimo šele zvečer, ko se je že stemnilo, in sicer na stečaj, da se sobe dobro prezračijo. Tudi čez noč pustimo okna odprta tako v spalnicah kakor v drugih sobah. Če so sobe na vzhodni ali severni strani, oken ni treba zapirati; zagrnilo pa jih vendarle, že zato, da se ne naselijo muhe po oknih. Ako bomo tako ravnali, nas ne bo ponoči mučila vročina.

ZANIMIVOSTI

× **Svojevrsen zakon** so dobili v Nemčiji, namreč zakon o preprečevanju naraščanja od dedno obremenjenih staršev. Zakon odreja, da se napravijo za neplodne vsi, ki imajo tele dedne bolezni: dedno slaboumnost, duševne bolezni, božjast, težko živčno razrvanost, hude dedne telesne okvare, dedno slepoto in gluhonost in kronični alkoholizem. Zakon določa razsodišča, ki bodo v vsakem posebnem primeru razsojala, ali je sterilizacija (kakor imenujejo to stvar) umestna ali ne. Odločevalo bo mnenje zdravnikov, ako je z največjo verjetnostjo pričakovati, da bo potomstvo telesno ali duševno hudo obremenjeno.

× **Smrtna kazen v Nemčiji.** S smrtjo bo kaznovan v Nemčiji vsakdo, kdor bo samo poizkusil umoriti kakega člana narodnosocialnega oddelka, ali širil vznemirjujoče vesti ali uvažal v Nemčijo prepovedane liste in knjige. Sodno postopanje bo nad vse kratko ter bo smrtna kazen izvršena venem dnevu. Ta zakon utemeljujejo s komunistično nevarnostjo.

× **Dva grama rude na leto.** Svetovnoznani jachimovski rudnik na Češkoslovaškem je pridelal pred kratkim posebno slavnost, ker je pridelal petindvajseti gram radija. (Štetje se nanaša na dobo obstoja sedanje češkoslovaške republike, torej na 14 let po prevratu.) Prav za prav oddaja rudnik samo napol izvršeni izdelek radijeve soli in znaša proizvodnja v vseh 14 letih 64 g. Pravi brezprimesni radij izdeluje državni laboratorij v Pragi. Povprečna proizvodnja jachimovskega rudnika ne znaša torej niti dva grama radija na leto. To je skromna količina, a kljub temu je rudnik na listi mednarodnih pridelovalcev radija na drugem mestu, takoj za belgijskim Kongom.

× **Vremenske napovedi za daljšo dobo.** Lansko poletje so poizkusili v Nemčiji vremenske napovedi za daljši čas vnaprej. Napovedi so se sestavljale v posebej ustanovljenem zavodu v Frankfurtu. Dasi so se objavljale le kratek čas v poletnih mesecih, se je vendar prav točno pokazalo, kako pomembna bo postala v bodočnosti ta najmlajša panoga vremenoslovja. Kmet se je lahko podviral, da je pospravil pridelke tiste dni, ko se je obetalo lepo vreme. Podeželski gostilni-

čarji so se lahko po potrebi založili za naval izletnikov in celo železnica se je ravnala po napovedih, da je pripravila le vremenu ustrežajoče število izrednih vlakov. Vremenske napovedi za daljšo dobo so uvedli tudi letos, in sicer za daljši čas ko lani, prav sedaj ob žetvi. Zanimivo je, kako je mogoče napovedati vreme za teden ali celo za deset dni vnaprej, ko je vendar vreme po občem mnenju najbolj muhasta reč na svetu. Obisk v zavodu samem še najbolje pouči o tej skrivnosti, saj je zavod bolje poučen o izpreminjanju vremena od katerekoli vremenske postaje. Vremenska poročila se sprejemajo sproti po telefonu od vseh vremenskih opazovalnic v srednji Evropi, razen tega pa še z Groenlanda, severne Amerike, severne Afrike in delno tudi z ladij, ki jih pošilja vremenska postaja v Hamburgu. Iz Rusije se sprejemajo podatki o stanju vremena največ po radiu. Zlasti poročila iz Kijeva so za presojanje vremenskih prilik v srednji Evropi posebno velikega pomena. Ko so zbrana vsa poročila, se sklepa o bodočem vremenu na podstavi znanih fizikalnih zakonov in s pomočjo statistike, ki jo ima zavod na razpolago za 38 let nazaj. Na štiri načine je poizkušal priti ta zavod do kar najtočnejših vremenskih napovedi. Prvi način temelji na spoznanju, da se vreme v nekih določenih enakomernih razdobjih povzra v isti ali vsaj zelo slični obliki. Druga pot se ravna po izkušnji, da daje prejšnji dan določne podstave za vreme naslednjega dne. Med trajajočim in bodočim vremenom so neke nujne zavisnosti. S primernimi primerjalnimi računi je moči do neke mere točno izračunati te zavisnosti za nekaj sledečih dni vnaprej. Razen omenjenih so pa še nekatera druga pota, ki vodijo do smotra preko nekih vseмирskih vplivov, ki jih je treba upoštevati. Splošno je znano, da je vreme v najtesnejši odvisnosti od solnčnega žarenja. Izpreminjanje te toplotne množine je važen kažipot za presojanje bodočega vremena. Kot zadnjega pripomočka se poslužujejo pri napovedih izsledkov o premikanju vrtilne osi v notranjosti zemeljske gnote, katerim slede ustrežajoči premiki zračnih gnot. Po vseh teh preudarkih in izkušnjah se je drznil zavod izdajati vremenske napovedi za deset dni vnaprej in statistika kaže, da je v večini primerov dobro zadel. Za nestrokovnjaka, ki je doslej poznal vremenoslovje samo od daleč, je novi način vremenskega prerokovanja iz papirja nekaj zelo nenavadnega, ker ima zmerom pred očmi balone, leteče zmaje in množico vsakovrstnih tajnih instrumentov, ki se normalno rabijo za ta posel. Toda številke, ki jih seštevajo na električnih strojih v zavodu, morajo vendarle imeti svojo moč. Iz njih se dá točno dognati, ali je bil dan 1. oktobra 1895. v Stockholmu solnčen ali deževen. Čas za tako računanje si vzamejo člani zavoda v vremensko manj kritičnih zimskih mesecih. Prihodnje leto bo poskušal dajati zavod vremenske napovedi tudi pozimi, zlasti za kroje z razvitim zimskim sportom.

× **Najvišji stolp na svetu.** Ko je gradil Eiffel pred več desetletji svoj znameniti stolp, so govorili godrnjači, da je brez vsakega praktičnega pomena in da se bo nekega dne podrl sam od sebe. Eifflov stolp stoji še danes, a za pariško svetovno razstavo leta 1937. mu mislijo zgraditi druga, ki ga bo postavil enostavno v senco in proti kateremu bosta oba ameriška rekordna nebota Chrysler Building in Empire States Building kakor hišici v starem očakovskem slogu. Novi stolp ne bo namreč nič več in nič manj nego 700 metrov visok. Štirje francoski arhitekti — Pers, Hughes, Freysinet in Venzo — delajo na načrtu tega orjaka, ki mu je prvotni načrt zasnoval arhitekt Straumer. Ta je hotel svoj 700 metrov visoki stolp sestaviti iz dveh delov. Na spodnjem, masivnem delu bi postavil nekakšen 250 m visok antenski jambor, a stopnice in dvigala bi posredovala promet od tal do vrha in narobe. Sedanji načrt določa razen tega spiralno avtomobilsko cesto. Stolp bo iz železobetona, ki je doslej najzanesljivejša in v obdelavi najpreprostejša snov. Tehnično mora ovladati zgradba dve nevarnosti. Veter, ki je v višini 600, 700 m pogosto

že zelo silovit, zahteva masivno konstrukcijo, razen tega pa je treba zaradi ogromnega talnega pritiska dati prednost čim lažji konstrukciji. Kajti še tako dobro podzidana tla se lahko udajo pod neznansko težo tako visoke zgradbe, kar se utegne končati s strašno nesrečo. Šlo je tedaj za to, da se izravnata te dve protivni tehnični zahtevi, ne da bi trpeli zunanost in praktična uporabnost zgradbe. Omenjeni šfirje arhitekti mislijo, da so te težave v svojem načrtu premagali in obetajo zgradbo, ki bo družila vitkost z že na oko povsem zanesljivo in solidno konstrukcijo, kar se vidi na načrtu, ki ga priobčujemo med «Tedenskimi slikami». Avtomobili bodo plezali v višino in se spuščali v globino v notranjem delu zgradbe, in sicer bo napetost te rampe malenkostna, komaj štiri centimetre na meter. Po večnadstropnih garažah uporabljajo podoben način že nekaj časa. Da bo promet čim bolj varen, se bosta vili prav za prav dve rampi druga skozi drugo, in sicer bo služila avtomobilom ena za pot navzgor, druga za pot navzdol, tako da bodo trčenja in podobne nesreče izključene. Stolp bo stal na medanski višini, odkoder se vidi ves Pariz. Sij njegovih žarometov bo višen ob jasnem vremenu tudi v Rokavskem prelivu. Na visoki ploščadi bo prostora za 400 avtomobilov, hotel na vrhu stolpa, plesišče, poštni urad, kinematograf in druge naprave bodo skrbele za to, da bo stolp imel že takoj od začetka nekaj praktičnega pomena.

× **Da se odvadimo kaditi.** R. König priporoča kadilec, ki se hočejo odvaditi kaje, snovi zelo neprijetnega okusa ali zelo grenke, kakor je na primer kinin. On piše, da je poznal starega prebivalca nemške Afrike ki po daljšem uživanju kinina sploh ni mogel več kaditi, ker ga je takoj začela boleti glava in mu je postalo slabo, čim je nekajkrat puhnil dim iz pipe. Vse kaže, da se res lahko odvadimo kaditi, če uživamo kinin. Stari Afričan pa ni čutil nobenih bolečin v glavi, če je kadil cigare iz tobaka, ki je v njem zelo malo nikotina. Seveda ne smemo užiti več kot skupaj pol grama kinina na dan v več presledkih. Nekateri pa spet pravijo, da se lahko človek odvadi kaditi z raztopino tanina, izvlečka plančage, mentola, salola, rožnega olja, saharina itd. Gotovo najzanesljivejše sredstvo proti kajni pa je močna volja, ki že sama zadošča, da človek neha takoj kaditi, najsi bo še tako strasten kadilec. To sredstvo pa ni dano vsakemu človeku.

× **Pred koncem suhih let v Ameriki.** Ta mesec bo padla odločitev o prohibiciji v Ameriki. Ker so se bolj ali manj mokre države, 16 po številu, izjavile za odpravo prohibicijskih zakonov, zavezamejo sedaj svoje stališče tudi številne zvezne države, ki so veljale doslej za izrazito suhe. Te dni so v državah Arkansasu in Alabami glasovali o tem, ali naj še veljajo prohibicijski zakoni ali ne. Izidu glasovanja v teh dveh državah pripisujejo velik pomen, ker pričakujejo z vso gotovostjo, da bo ena teh držav za ohranitev prohibicijskih zakonov. Tak izid glasovanja bi močno utrdil stališče zagovornikov prohibicije, ki so zdaj v manjšini, in ni izključeno, da se jim posreči, dobiti večino tudi v drugih suhih državah. Če se to posreči, ni izključeno, da ne bo doseženo po ustavi predpisan število 36 zveznih držav, da bi lahko v celem odpravili prohibicijske zakone. Nasprotniki prohibicije so pa zelo samozavestni in upajo, da se zmagoviti pohod mokrih niti v izrazito suhih državah ne bo ustavil. Oni so prepričani, da se bo dalo po izidu glasovanja v severnih državah sklepati, da se bodo tudi južne države pri prihodnjem glasovanju odločile za odpravo prohibicijskih zakonov. Dobra vera nasprotnikov prohibicije se vidi med drugim tudi v tem, da so delnice pivovarniških družb in sorodnih podjetij na newyorški borzi močno poskočile. Pivovarniške delnice so poskočile v vrednosti za 300 do 600 odstotkov, torej mnogo več, nego je bilo pričakovati glede na padeč vrednosti dolarja. Tudi vladni krogi najbrž računajo z zmagom mokrih, zlasti še, ker se proti-

Radio za vsakega

PHILIPS 2cevni baterijski sprejemnik „Sava“ z zvočnikom, akumulatorjem in mrežno anodo. Plačljivo v 12 mesečnih obrokih po 90 Din.

PHILIPS 2+1cevni mrežni sprejemnik „Jadran“ z vdelanim zvočnikom. Plačljivo v 12 mesečnih obrokih po 176 Din.

„JADRAN“ Dobi se samo pri: PHILIPS RADIO ZASTOPSTVU

H. SUTTNER, Ljubljana 6

Tyrševa (Dunajska) cesta št. 1B (po'og nebotičnika). Zahtevajte brezp'ačni cenik!

dent Roosevelt sam z vso vneto poteguje za odpravo prohibicije v namenu povečanja državnih dohodkov iz davka na pivo in druge alkoholne pijače. Glede na skorajšnjo odpravo prohibicijskih zakonov je vlada že odpustila 1300 prohibicijskih agentov od celotnega števila 4000 in s tem so se znižali državni izdatki za izvajanje prohibicijskih zakonov od 8,400.000 na 4,400.000 dolarjev. Če se izpolnijo nade nasprotnikov prohibicije, je računati z odpravo prohibicijskih zakonov še pred koncem letošnjega leta in tako bi postala Amerika po 13 letih suhega režima zopet mokra.

× **Gluhi bodo zopet slišali.** V norveški prestolnici Oslu ali bivši Kristijaniji se je končal pred dnevi zbor zdravnikov specialistov za ušesne in nosne bolezni in bolezni v grlu. Znani stockholmski zdravnik dr. Nasiell je razkazoval umetni ušesni bobnenček, ki predstavlja najboljšo rešitev tega že nad 300 let starega medicinskega vprašanja. Mnogi primeri človeške gluhosti imajo svoj vzrok v dejstvu, da ima dotični človek ušesni bobnenček poškodovan, oziroma ga sploh nima. Imenovani zdravnik namerja v takih primerih človeštvu pomagati ter vrniti sluh vsem, ki imajo poškodovan bobnenček. Proteza, ki se vstavi v uho, je izdelana iz celofana. Ta umetni bobnenček je mnogo tanjši od pravega in tehta le tri miligrame. Proteza se vlepi namesto bobnenčka in glušec spet sliši.

ZA SMEH IN KRATEK ČAS

Na cestni železnici.

V vozu cestne železnice sedeči gospod prepusti svoje mesto stoječi gospe. Le-tá sprejme to prijaznost hladno na znanje in sede, ne da bi se gospodu zahvalila.

Gospod: «Kaj ste rekli, gospa?»

Gospa: «Nič, gospod.»

Gospod: «Oprostite, zdelo se mi je, da ste rekli „hvala“»

Zakaj je luna bleda?

Sinček: «Očka, zakaj pa je luna vedno tako bleda?»

Oče: «Zato, ker se nikoli pošteno ne naspi.»

Utemeljitev.

Peter: «Ali veš, zakaj ženske ne smejo hoditi same v gostilne?»

Pavel: «Ne.»

Peter: «Ker bi morale same plačevati.»

Mlad, a že mnogo ve.

Učitelj: «Kako je razumeti to, da je bil švedski kralj Karel XII. samodržec?»

Jožek: «Da ni bil oženjen, gospod učitelj.»

Očetova sreča.

Tone: «Kako se počuti tvoja žena v bolnišnici?»

Miha: «Tsko dobro, da se mi bo še zmešalo. Baš je brzojavila: „Postal si oče dveh krepkih dečkov. Jutri več...“ Bog ve, koliko jih še bo.»

Razlog za ločitev zakona.

Sodnik: «Kako utemeljujete zahtevo glede ločitve zakona?»

Mož (hitropisec): «Moja žena izgovori 300 besed v minuti.»

Natakarjeva modrost.

Gost: «Natakar, ta zrezek je silo trd. Ne morem ga jesti.»

Natakar: «Eh, -gospod, tudi življenje je silo trdo, pa mora človek vse požreti.»

Najbolj zvesta žena.

Jože: «Ali veš, prijatelj, katera žena je bila najbolj zvesta?»

Lipe: «Kajpada vem! Eva, ker v raji takrat ni bilo razen Adama še nobenega moškega.»

Najbolj zvesti mož.

Micka: «Ali veš, prijateljica, kateri mož je bil najbolj zvest?»

Urška: «Kajpada vem! Adam, ker v raji takrat še ni bilo razen Eve nobene druge ženske.»

Čudna kobila.

Žena: «Kdo pa je ta Vera, ki jo vsako noč kličeš v spanju?»

Mož: «Eh, to je dirkalna kobila, ki sem stavil na njo in dobil.»

Čez nekaj dni pokaže žena možu pismo, rekoč: «Tu imaš pismo, ki ti ga je pisala tvoja kobila.»

Kočljiv položaj.

Luka: «No, prijatelj, kako je s tvojo imovino?»

Nace: «Slabo. Številke, ki sem jih predložil davčnemu uradu, so postale resnične.»

Listnica uredništva

Zgornja Voličina. Morate plačati, sicer vas bodo rubili.

Dvoipolodstotno hipotekarno posojilo

za odplačilo dolgov sem prejel pri Hranilni posojilnici «MOJ DOM» v Ljubljani, Tyrševa cesta št. 31/1.

Kot član zadruga «MOJ DOM» vsakomur priporočam pristop, ker je res to najidealnejša pot za razbremenitev posestev in hiš ter za zidanje lastnega doma.

Pohleven Pavel,

Ljubljana, Cesta v Mestni log.

Oskrbnina (stanovanje, hrana in postrežba) dnevno 75 Din.

Zdravnik: Dr. FR. DERGANČ, šef-primarij v. p.